

"Partidele au murit, trăiască partidele!": apariția "partidului-cartel" în România

Pantelimon, Răzvan Victor

Veröffentlichungsversion / Published Version
Zeitschriftenartikel / journal article

Empfohlene Zitierung / Suggested Citation:

Pantelimon, R. V. (2006). "Partidele au murit, trăiască partidele!": apariția "partidului-cartel" în România. *Studia Politica: Romanian Political Science Review*, 6(2), 403-448. <https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:0168-ssoar-56154-8>

Nutzungsbedingungen:

Dieser Text wird unter einer CC BY-NC-ND Lizenz (Namensnennung-Nicht-kommerziell-Keine Bearbeitung) zur Verfügung gestellt. Nähere Auskünfte zu den CC-Lizenzen finden Sie hier:
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/1.0/deed.de>

Terms of use:

This document is made available under a CC BY-NC-ND Licence (Attribution-Non Commercial-NoDerivatives). For more information see:
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/1.0>

„Partidele au murit, trăiască partidele!”

Apariția „partidului-cartel” în România

RĂZVAN VICTOR PANTELIMON

Acest articol dorește să analizeze în ce măsură concepte care au făcut carieră în știința politică contemporană și care sunt utilizate tot mai mult pentru a analiza și a înțelege realitățile politice prezente în societățile dezvoltate, pot fi aplicate și cazului românesc.

Considerăm că fenomene observate și analizate în statele occidentale, precum dispariția vechiului model al partidului de mase și înlocuirea sa cu un nou tip de partide, este vorba de partidele-cartel, pot fi identificate și în cazul românesc. Credem că, deși în ultima perioadă partidele politice românești sunt instituții hulite și considerate ca lipsite de importanță¹, mulți cercetători prezicând continuarea și adâncirea acestui declin, ele rămân în opinia noastră actori importanți pe scena politică actuală.

În această cercetare am avut în vedere aplicarea conceptului de „partid-cartel” la spațiul politic românesc, luând ca studiu de caz Partidul Democrat (PD). Am încercat aici surprinderea cu mijloace științifice doar a anumitor aspecte ale acestei realități complexe, care este un partid politic, fiind conștienți că nu am epuizat nici pe departe prezentarea Partidului Democrat și a evoluției sale.

Trebuie precizat clar de la început că conceptul de partid-cartel nu poate fi înțeleș decât dacă avem în vedere că el nu poate fi aplicat decât într-un „sistem de partide-cartel” în care toate partidele au, într-o măsură mai mare sau mai mică, aceste caracteristici. Un partid nu poate avea caracteristicile unui partid-cartel, așa cum apar ele în literatura de specialitate, decât dacă sistemul în sine are aceleași caracteristici, deoarece modul în care se realizează relaționarea dintre partide este definitoriu pentru fenomenul de cartelizare al vieții politice.

INTRODUCERE

Rolul partidelor politice în viața politică modernă este extrem de important, lucru subliniat de numeroși cercetători ai domeniului politic. Partidele politice au fost printre primele subiecte de analiză încă din momentul nașterii științei politice moderne, după cum demonstrează lucrările clasice ale lui Ostrogorski, Michels și Weber de la începutul secolului trecut.

---

¹ V. rezultatele tuturor sondajelor de opinie în care încrederea cetățenilor în partidele politice este extrem de redusă, acestea fiind considerate ca unele dintre cele mai corupte instituții; precum și dezbaterile privind introducerea votului uninominal, care ar reduce și mai mult importanța partidelor.

Ulterior au fost publicate lucrări extrem de importante (ex. Merriam, Schattschneider, Neumann), dar abia în anii '50, '60 și '70 ai secolului al XX-lea studiile despre partidele politice au dat naștere unui subdomeniu al științelor politice. Creșterea aceasta a fost spectaculoasă, astfel încât în perioada de după 1945, au fost publicate aproximativ 11 500 de cărți, articole și monografii care analizau doar partidele și sistemul de partide din Europa de Vest¹.

E.E. Schattschneider afirma încă din 1942 că „democrația modernă este de neimaginat fără conceptul de partide politice”². Câteva decade mai târziu alți cercetători ai domeniului utilizau aceiași termeni pentru a ilustra rolul central al partidelor politice în societățile moderne. Astfel s-a spus că partidele sunt o componentă endemică, de neocolit a democrației, democrațiile europene fiind nu doar democrații parlamentare ci și democrații de partide³. Peter Mair spunea că „acum mai puțin de o decadă cei care studiau partidele politice erau acuzați că cercetează o ramură depășită a disciplinei, astăzi acesta este un domeniu care strălucește de sănătate și promisiuni”⁴.

Datorită acestei percepții asupra rolului major pe care îl joacă partidele politice în societatea actuală și literatura de specialitate asupra acestui subiect este deosebit de abundentă. De aici apar dificultăți majore la momentul definirii acestui concept. Credem că cea mai viabilă definiție a termenului de partid politic rămâne cea dată de Joseph LaPalombara și Myron Weiner în lucrarea lor din 1966. În viziunea lor noțiunea de partid politic implică existența a patru trăsături esențiale:

- o organizare durabilă, adică care să aibă o speranță de viață politică superioară celei a liderilor săi.
- o organizare locală bine stabilită și aparent durabilă, care să întrețină raporturi constante și variate cu eșalonul național.
- voința deliberată a liderilor naționali și locali de a dobândi și exercita puterea, singuri sau împreună cu alții, și nu doar de a influența puterea.
- dorința de a căuta un sprijin popular prin intermediul alegerilor sau prin orice altă modalitate⁵.

Funcțiile partidelor politice pot fi clasificate în trei mari categorii, în raport de rolurile principale pe care le au în societate:

- partidele ca participanți la alegeri: simplifică alegerea pentru votanți, educă cetățenii, generează simboluri de identificare și loialitate, mobilizează oamenii să participe.
- partidele ca organizație: recrutează lideri politici și ocupă posturi guvernamentale, instruiesc elite politice, articulează interese politice, agregă interese politice.
- partidele ca participanți la guvernare: creează majorități guvernamentale, organizează guvernarea, implementează obiective politice, organizează dizidența și

¹ S. BARTOLINI, D. CARAMANI, & S. HUG, *Parties and Party Systems: A Bibliographical Guide to the Literature on Parties and Party Systems in Europe since 1945*. London: Sage, 1998, (on CD-rom) apud José Ramon MONTERO, Richard GUNTHER, *The Literature on Political Parties: A Critical Reassessment*, WP nr. 219, Institut de Ciències Polítiques i Socials, Barcelona, 2003, p. 4.

² E.E. SCHATTSCHEIDER, *Party Government*, Rinehart, New York, 1942, p. 1.

³ José Ramon MONTERO, Richard GUNTHER, *The Literature on Political Parties...cit.*, p. 5.

⁴ Peter MAIR, *Party System Change. Approaches and Interpretations*, Oxford University Press, Oxford (NY), 1997, p. vii.

⁵ Joseph LAPALOMBARA, Myron WEINER, *Political Parties and Political Development*, Princeton University Press, Princeton (NY), 1966, apud Jean CHARLOT, *Les Partis Politiques*, Librairie Armand Colin, Paris, 1971, p. 22.

opoziția, răspund pentru acțiunile guvernamentale, controlează administrația de stat, încurajează stabilitatea guvernamentală¹.

Într-o altă opinie:

„Cheia eficacității unui partid politic stă în capacitatea sa de a genera simboluri de identitate politică (fie prin numele său, prin platformă, prin ideologie, prin sloganuri, fie prin liderii săi trecuți și prezenți) care să îi unească pe votanți și militanți dincolo de liniile multiple care divid societatea pe motive de clasă, status, familie, sex, religie, grup etnic, limbaj sau vârstă”².

Rolurile și funcțiile pe care trebuie să le îndeplinească partidele politice sunt extrem de importante în țările aflate în plin proces de tranziție și consolidare democratică. În astfel de societăți, votanții și cei care se implică în politică au o slabă experiență politică și trebuie să înfrunte numeroase incertitudini. Aici identificarea partidistă și legăturile între partide și diverse grupuri sociale joacă adeseori un rol minor în crearea unei rețele care să dea naștere unui sentiment de responsabilitate și de control („*accountability*”) între cetățeni și cei care îi reprezintă.

Dacă sistemul de partide este slab instituționalizat, responsabilitatea este greu de stabilit. Majoritatea cetățenilor nu pot evalua în totalitate vastul număr de politicieni individuali, deoarece pentru aceasta este nevoie de o informație considerabilă pe care cei mai mulți dintre votanți nu o dețin³.

Totodată în acele țări care au devenit democratice după o lungă perioadă în care au fost lipsite de competiția partidistă, consolidarea unui sistem în care partidele să conducă intermedierea intereselor are de înfruntat obstacole majore. Printre aceste obstacole se numără: gradul ridicat de volatilitate electorală, lipsa partidelor cu aderență de masă și lipsa de responsabilitate și comunicare a partidelor față de alegători după momentul electoral⁴.

Fluiditatea structurii sociale împreună cu lipsa cristalizării unor identități clare, sugerează imposibilitatea realizării unui model („*pattern*”) stabil de identificare partidistă în sistemele de partide postcomuniste⁵.

În România rolul partidelor este cu atât mai important, cu cât aici s-a dezvoltat un fenomen care poate fi denumit „partidocrație”,

„adică o formă de guvernare în care partidele dețin monopolul absolut al personalului, resurselor și politicilor guvernamentale [...] Partidocrația dejuridizează statul, care devine o practică a partidelor și a clientelei lor sociale. Statul nu funcționează, într-un regim politic de acest tip, ca o totalitate a

¹ Russel J. DALTON, Martin P. WATTENBERG „Unthinkable Democracy”, în Russel J. DALTON, Martin P. WATTENBERG (eds), *Parties without Partisans. Political Change in Advanced Industrial Democracies*, Oxford University Press, Oxford (NY), 2002, p. 5

² Guillermo O'DONNELL, Philippe C. SCHMITTER, Lawrence WHITEHEAD, *Transiciones desde un gobierno autoritario, 4. Conclusiones tentativas sobre las democracias inciertas*, Ediciones Paidós, Barcelona-Buenos Aires-México, 1994, p. 95

³ Scott MAINWARING, Timothy R. SCULLY, „La institucionalización de los sistemas de partido en la América Latina”, în *América Latina Hoy*, Instituto de Estudios de Iberoamérica y Portugal, Salamanca, 1997, pp. 91-109.

⁴ Herbert KITSCHELT, Zdenka MANSFELDOVA, Radosław MARKOWSKI, Gábor TÓKA, *Post-communist Party Systems. Competition, Representation, and Inter-Party Cooperation*, Cambridge University Press, Cambridge (NY), 1999, p. 394.

⁵ Peter MAIR, *Party System Change...cit.*, p. 182

instituțiilor și normelor sale de drept, ci asemeni unei totalizări variabile a partidelor care-și dispută puterea”¹.

Această partidocrație mai este denumită și „partidoarhie” și este văzută ca rezultatul unei dominații și instituționalizări extreme a partidelor politice, fiind un factor important în erodarea eficacității, legitimității și stabilității democrației².

Fenomenul acesta este întâlnit și în alte sisteme de partide, de exemplu în spațiul brazilian, unde este cunoscut sub denumirea de „fiziologie”, iar politicienii care îl practică au fost definiți astfel:

„Adept al fiziologiei este deputatul sau politicianul care se folosește de stat în scopuri personale sau familiale, ori pentru clientela politică. Dorește funcția pentru a profita. Uneori folosesc etichetele ideologice tradiționale, dar comportamentul lor nu are nici o legătură cu etichetele utilizate”³.

Considerăm că și în România sistemul de partide se înscrie în liniile generale de evoluție aplicabile spațiului european. Astfel în opinia noastră două dintre procesele analizate în ultimii ani pentru democrațiile occidentale, este vorba de pierderea identității partidiste și de apariția „partidului-cartel” se pot aplica și partidelor politice din România, cum de altfel afirmă și alți autori. Pentru a demonstra această ipoteză am analizat evoluția recentă a unuia din partidele importante din România, este vorba de PD, dar considerăm că concluziile acestui studiu se pot aplica și celorlalte partide din spectrul politic românesc.

Teza pe care dorim să o demonstrăm este aceea că membrii PD tind tot mai mult să își piardă identificarea partidistă și să devină asemănători cu cei ai partidelor din țările industrializate, lucru care explică într-o oarecare măsură „trădările răsunătoare” ale unor lideri locali sau chiar naționali, în același timp considerăm că în această perioadă PD a dobândit caracteristicile unui partid-cartel.

Această lucrare este structurată pe două mari axe. Prima este o prezentare a conceptului de „partid-cartel” așa cum apare el în literatura de specialitate, precum și a celor mai recente contribuții în ceea ce privește aplicabilitatea acestui concept la sistemele de partide din țările Europei Centrale și Orientale, cu o mai mare concentrare pe cazul românesc.

O a doua axă analizează evoluția și transformările care au avut loc în cadrul PD în perioada dintre cele două alegeri generale din 2000 și respectiv 2004. Ne vom concentra pe migrațiile dinspre și către PD (în special cele la nivel parlamentar și al administrației publice locale), pe cele două momente electorale 2000 și 2004 și pe urmările lor, precum și pe schimbarea de orientare ideologică a PD care va culmina cu orientarea către doctrina populară, pentru a observa în ce măsură conceptul de „partid-cartel” poate fi asociat cu PD.

Metodologia folosită în acest studiu îmbină metodele cantitative (analiza de date empirice: sondaje, rezultate electorale, informații mass-media) cu cele calitative (aplicarea unor modele teoretice la realitățile empirice astfel încât să se poată infera concluzii). Tipul de metodologie utilizat diferă în funcție de cele două axe principale despre care vorbeam mai sus.

¹ Daniel BARBU, *Republica absentă*, Nemira, București, 1999, pp. 149-157.

² Larry DIAMOND, *Developing Democracy. Toward Consolidation*, The Johns Hopkins University Press, Baltimore & London, 1999, p. 97.

³ Fernando Enrique CARDOSO, Mário SOARES, *Lumea în portugheză. Un dialog*, trad. I. Baran, Editura Fundației Culturale Române, București, 2001, p. 61.

Sursele folosite se împart și ele în funcție de ceea ce am dorit să demonstrăm. Prima parte care prezintă bazele teoretice ale cercetării analizează literatura de specialitate generală, dar și lucrări despre spațiul central și est european și despre cel românesc. Partea cea mai consistentă a cercetării prezintă evoluția PD între anii 2001 și 2004, are un caracter expozitiv și se bazează în principal pe materiale mass-media, pe unele interviuri realizate cu lideri ai PD, precum și pe documentele interne pe care am putut să le obținem.

CONCEPTUL DE PARTID-CARTEL

În democrațiile industrializate partidele și sistemele de partide au cunoscut procese importante de schimbare și modificare. Două dintre aceste procese sunt: pierderea membrilor și partizanilor partidelor și apariția unui nou model de partide: partidul-cartel.

Pierderea identificării partidiste și modificările în sentimentul apartenenței la un partid au fost semnalate încă de la începutul anilor '80. Astfel Montero susținea că:

„Cristalizarea Statului social de drept a avut două consecințe fundamentale: 1) privarea partidelor de unele din motivațiile prin care sprijineau atât integrarea diverselor sectoare în rândurile lor, cât și mobilizarea în vederea satisfacerii unor cereri, procese pe care până atunci le ofereau în regim de cvasimonopol; 2) finanțarea statală a alterat profund relația între aparatul central al partidelor și membri, în sensul facilitării unei mai mari independențe a candidaților și liderilor în raport cu membrii individuali”¹.

La începutul anilor 1990 Katz și Mair în încercarea lor de a explica evoluția partidelor și transformările sistemelor de partide din Europa de Vest, vor identifica existența unui circuit politic partizan care utilizează în același timp statul, dar și cetățeanul pentru a ajunge la putere, și vor introduce în dezbatere un nou concept acela de partid-cartel².

În cadrul evoluției partidelor politice cei doi autori disting patru perioade: epoca partidelor de elite, cea a partidelor de masă, a partidelor *catch-all* și epoca partidului-cartel. Aceasta nu înseamnă că toate partidele dintr-o perioadă au aceleași caracteristici, ci că există simultan mai multe tipuri de partide, dar unul este dominant, iar epoca respectivă este denumită după acesta³.

Deși o definiție a partidului-cartel nu există cei doi autori enunță o serie de caracteristici ale acestuia. Astfel el apare ca un partid de profesioniști, în care accesul și promovarea se fac pe baza eficacității și calităților manageriale, ca atare „liderii devin partidul și partidul devine liderii”⁴. Așadar, în cadrul partidului-cartel nu există o diferențiere clară și strictă între membri și ne-membri, iar liderii se simt

---

¹ José Ramon MONTERO, „Partidos y participación política: algunas notas sobre la afiliación política en la etapa inicial de transición española”, *Revista de Estudios Políticos*, nr. 23, 1981, pp. 33-72.

² *Ibidem*, p. 28.

³ Janos SIMON, *The Change of Function of Political Parties at the Turn of Millennium*, WP nr. 221, Institut de Ciències Polítiques i Socials, Barcelona, 2003, p. 15.

⁴ Richard S. KATZ, Peter MAIR, „The Ascendancy of the Party in Public Office: Party Organisational Change in Twentieth-Century Democracies”, în Richard GUNTHER, José Ramón MONTERO, Juan J. LINZ (eds), *Political Parties. Old Concepts and New Challenges*, Oxford University Press, Oxford (NY), 2002, p. 126.

mai responsabili față de electorat în întregul său decât față de membrii partidului considerați ca un grup cu identitate precisă. Partidul se bucură de subvenții din partea statului pentru a suplini lipsa de finanțare internă. Din punct de vedere organizațional acest tip de partid presupune o organizare stratarhică. Caracteristica de bază a partidului-cartel este percepția sa atât ca parte, cât și ca agent al statului. În continuare vom detalia aceste caracteristici ale partidului-cartel.

În contextul dezinteresului cetățenilor pentru partidele politice acestea sunt nevoite să își caute în alte părți resursele de putere, și ca atare subvențiile venite din partea statului devin fundamentale. Aceste tip de finanțare definit în termeni de succes electoral sau de reprezentare parlamentară ajută la dezvoltarea și evoluția partidelor deja existente deoarece impune bariere apariției altor partide¹.

La ora actuală diferențele între cei care pierd și cei care câștigă alegerile au început să se reducă substanțial, astfel încât putem spune că aproape toate partidele importante pot fi privite ca partide de guvernământ. Toate au acces la funcții și demnități publice. Chiar când un partid este exclus de la guvernare sau rămâne pentru o lungă perioadă de timp în opoziție, rareori se întâmplă ca el să nu aibă acces la distribuirea resurselor statale, sau cel puțin la o formă oarecare de împărțire a acestora².

Deși acest concept se referă la sistemul de partide ca un întreg, el are o deosebită aplicație pentru profilul organizațional al fiecărui partid în parte. Acest model de partid este mai evident în acele țări în care ajutorul și suportul statal pentru partide este mai pronunțat și în care oportunitățile pentru patronaj și pentru control sunt cele mai vizibile³.

Scopurile politicii devin autoreferențiale, politica transformându-se într-o profesie în sine, astfel încât competiția cu celelalte partide se face pe baza eficienței managementului și a abilităților de marketing. Această competiție electorală nu a dispărut, dar continuă într-o formă îngrădită și condusă, pentru că toate partidele împărtășesc interese comune în organizarea colectivă a păstrării avantajelor, astfel încât uneori chiar această competiție limitată este înlocuită de o non-competiție. Campaniile acestor partide sunt aproape în exclusivitate capital-intensive, profesionalizate și centralizate, bazându-se în mare parte pe subvenții și alte beneficii și privilegii din partea statului.

Caracterul apartenenței partidiste și a relației între membri și conducere se modifică și el o dată cu apariția partidului-cartel. Astfel membrii lui au mai multe drepturi decât cei ai partidului *catch-all*, dar în același timp sunt mai dezavantajați în comparație cu aceștia pentru că distincția între membri și non-membri devine foarte vagă, toți simpatizanții fiind invitați să participe la acțiunile partidului.

Acest partid are în continuare nevoie de lideri locali care să dețină posturile în administrația locală, dar uneori aceștia pot deveni incomozi atunci când obiectivele sau strategiile lor particulare intră în contradicție cu cele ale partidului. Liderii locali au interesul să existe o slabă legătură între ei și nivelurile superioare ale partidului pentru a putea să-și realizeze interesele locale, iar liderii naționali au și ei nevoie de niște organizații cât mai autonome care să încurajeze participarea și

¹ IDEM, „Changing Models of Party Organization and Party Democracy. The Emergence of the Cartel Party”, *Party Politics*, vol. 1, no. 1, 1995, p. 13.

² Peter MAIR, *Party System Change...cit.*, p. 107.

³ *Ibidem*, p. 108.

implicarea suporterilor. Fiecare parte este interesată să îi acorde celeilalte mână liberă în acțiunile ei, iar ca rezultat apare o „stratarhie“ în care fiecare nivel decizional este aproape independent și dispune de propria forță¹.

Pentru a concluziona putem spune că acest tip de partid-cartel întrunește următoarele caracteristici: lideri care consideră politica o profesie, deoarece este văzută ca producătoare de venituri; faptul că competiția partidistă se bazează pe abilități manageriale și pe eficiență; membrii partidului nu sunt importanți pentru identitatea lor, ci pentru că contribuie la legitimarea miturilor de partid; partidele devin parte a statului, iar politicienii agenți statali; partidele care câștigă locuri în Parlament își armonizează comportamentele pentru a exclude partidele mici sau cele nou înființate din competiția partidistă².

Fenomenele descrise anterior au fost observate și analizate în cadrul unor sisteme de partide din țările occidentale, dar credem că este interesant de văzut dacă ele apar și se pot aplica și în cazul țărilor din Europa Centrală și de Est, foste comuniste.

Rolul tradițional al statului în societățile din această zonă, antipartidismul societății civile la începutul anilor 1990, lipsa de experiență politică, elitismul politic, puternica polarizare, lipsa de identificare partidistă etc. au condus în mod inevitabil la un tip de partid-cartel. Această afirmație trebuie să țină cont de diferențele existente între fiecare stat, și chiar între fiecare partid din interiorul statelor din Europa Centrală și Orientală³.

Aici

„s-a remarcat lipsa de stabilitate a identităților partizane, ca de altfel și existența liderilor care se situează deasupra partidelor lor, lipsa de corespondență dintre structurile sociale și politicile promovate de partide, o slabă implantare a partidelor și îndepărtarea populației de fenomenul partizan [...] Existența în regiune a unui puzzle social și politic arată existența unui nivel scăzut de identificare partizan“⁴.

Această identificare partizană redusă este explicată și de

„instabilitatea compoziției grupurilor parlamentare care accentuează fragilitatea identificării unei părți din electorat cu un anumit partid. Migrațiile traduc în fapt tocmai lipsa de coeziune programatică internă a partidelor, atașamentul membrilor acestora fiind mai degrabă față de liderii formațiunilor respective și nu față de o idee distinctă“⁵.

O altă dezbatere asupra partidelor politice din Europa Centrală și de Est are ca obiect de dispută clasificarea acestor partide într-o tipologie sau alta. Într-o lucrare se afirmă că „partidele din regiune sunt mai mult partide de cadre decât partide de

¹ *Ibidem*, pp. 109-114.

² Janos SIMON, *The Change of Function of Political Parties at the Turn of Millennium*, WP nr. 221, Institut de Ciències Politiques i Socials, Barcelona, 2003, p. 16.

³ Sorina SOARE, „Quels modèles partisans pour l'Europe Centrale et Orientale? Étude des structures organisationnelles des partis politiques roumains“, *Studia Politica. Romanian Political Science Review*, vol. V, no. 1, 2005, p. 29.

⁴ György G. MÁRKUS, „Tipologia clivajelor în Europa centrală și de est, un exemplu pentru Occident? Cazul maghiar“, în Jean-Michael de WAELE (ed.), *Partide politice și democrație în Europa centrală și de est*, Humanitas, București, 2003, pp. 197-198.

⁵ Sorina SOARE, „Sistemul partizan românesc: catalizator sau obstacol al consolidării democratice?“, *Studia Politica. Romanian Political Science Review*, vol. II, no. 1, 2002, p. 132.

masă¹. Altă părere consideră că s-a trecut „de la nomenclatură la clasa capitalistă și de la partidul-stat la partidul-capitalist”². În cazul României, de exemplu, unele păreri susțin că singurul partid organizat ca partid de masă este PSD³.

Majoritatea autorilor văd noile partide apărute în spațiul postcomunist ca având mai degrabă caracteristicile partidului-cartel, decât pe cele ale altui tip de partid. Astfel, potrivit cercetărilor efectuate de Petr Kopecky asupra partidelor politice considerate relevante în cadrul sistemului de partide din Republica Cehă, partidele politice din Europa Centrală și de Est vor apărea și se vor dezvolta ca formațiuni politice caracterizate printr-o relație slabă cu electoratul, un număr relativ mic de membri înscrși și cu lideri politici cu roluri dominante în conducerea partidului⁴.

O cercetare asemănătoare a fost efectuată și în Polonia de către Alecks Szczerbiak, iar concluziile acestui studiu au fost asemănătoare celor ale lui Kopecky. Potrivit lui Szczerbiak partidele politice nou apărute pe scena politică din Europa Centrală și de Est vor fi mai degrabă de tipul „catch-all party” și „cartel party” sau vor manifesta caracteristicile partidului electoral-profesional descris de Panebianco, decât pe cele ale partidelor de masă⁵. Într-o altă lucrare același autor identifică o parte din caracteristicile partidelor postcomuniste care ne permit să le încadrăm în aceste tipuri de partide: „O slabă legătură la nivel de bază cu societatea civilă, dependența de stat pentru obținerea de resurse materiale și financiare, structuri decizionale centralizate combinate cu autonomie locală sectorială etc.”⁶.

Un studiu care analizează evoluția sistemului electoral polonez între 1989 și 2001 ajunge la aceleași concluzii. Astfel datele empirice demonstrează că în ciuda volatilității deosebit de ridicate, partidele poloneze dau dovadă de un înalt grad de coeziune și solidaritate în momentul alegerilor instituționale, astfel încât legislația electorală și instituțiile democratice sunt construite spre a împiedica intrarea în sistem a altor forțe politice care să participe la împărțirea resurselor statale⁷.

Natura clientelară a partidelor care apar în societățile în tranziție și în curs de consolidare democratică a fost analizată pentru țările Americii Latine de Manuel Alcantara care afirmă că în aceste societăți „accesul la putere și controlul asupra resurselor care se pot distribui sunt cele care definesc jocul politicii și nu tipul de regim politic”⁸.

Cazul românesc a fost analizat și el în această direcție a evoluției sale către un sistem de partide-cartel. Pentru definirea realităților românești a fost utilizat terme-

¹ Christian VANDERMOTTEN, Pablo Medina LOCKHART, Danuta FREYER-MACOLA, „Geografia electorală a Europei centrale și de est”, în Jean-Michael de WAELE (ed.), *Partide politice și democrație...cit.*, p. 16.

² Daniel-Louis SEILER, „Pot fi aplicate clivajele lui Rokkan în analiza partidelor politice din Europa centrală?”, în *Ibidem*, p. 170.

³ Cristian PREDA, „Sistemul de partide și familiile politice din România postcomunistă”, în *Ibidem*, p. 283.

⁴ Petr KOPECKY, „Developing Party Organizations in East central Europe. What Type of Party is Likely to Emerge?”, *Party Politics*, vol. I, no. 4, 1995, p. 515.

⁵ Alecks SZCZERBIAK, „Party Structure and Organizational Development in Post-Communist Poland”, *Journal of Communist Studies and Transition Politics*, vol. 17, no. 2, 2001, p. 101.

⁶ IDEM, „Testing Party Models in East-Central Europe. Local Party Organization in Postcommunist Poland”, *Party Politics*, vol. V, no. 4, 1999, p. 535.

⁷ Kenneth BENOIT, Jaqueline HAYDEN, „Institutional Change and Persistence: The Evolution of Poland's Electoral System”, *The Journal of Politics*, vol. 66, no. 2, Mai 2004, pp. 24-25.

⁸ Manuel ALCANTARA SAEZ, *Gobernabilidad, crisis y cambio*, Centro de Estudios Constitucionales, Madrid, 1994, pp. 69-75.

nul de „partidocrație”. Acest termen este preluat din limbajul politic italian unde este definit ca fiind mai mult decât un guvern al partidelor, implicând chiar dominația acestora, expansiunea partidelor la nivelul ambițiilor lor de putere. Partidocrația se infiltrează într-un sistem politic, fiind favorizată de un sistem de finanțare publică, dar și de atribuirea unor sarcini importante în domenii largi ale societății politice și economice în funcție de criterii politice. Serviciile din campania electorală sunt răsplătite astfel prin adevărate investiții temporare (limitate la prezența partidului seniorial *in government*) defavorizând criteriile de competență și de profesionalitate¹.

Analizând sistemul politic italian Gianfranco Pasquino distinge între „*party government*”, guvernarea partidelor, care caracterizează marea majoritate a democrațiilor contemporane, și „partidocrație”, diferențele între cele două fiind mai mult de logică a funcționării lor. Guvernarea partidelor este supusă testelor electorale, discontinuității carierelor politice și finalmente propriei sale limitări temporale în termeni de personal și de politicieni. În schimb partidocrația, care poate fi consensuală sau conflictuală, scapă într-o anumită măsură ciclurilor electorale și instabilității funcțiilor politice și birocratice, prin identificarea între partidele care împart scena politică și regimul propriu-zis pe care îl controlează de manieră exclusivă în ceea ce privește deciziile și atribuirea funcțiilor.

Dacă guvernarea partidelor se schimbă de fiecare dată când partidele de la guvernare se schimbă, regimul partidocratic nu se schimbă decât odată cu schimbarea efectivă de regim politic (înțeles ca ansamblu de reguli, proceduri și instituții). Practic partidele nu doar colonizează și capitalizează toate instituțiile și funcțiile statului, ci devin chiar regimul în sine, iar acest regim nu funcționează ca suma tuturor instituțiilor publice și a regulilor normative, ci ca totalitatea partidelor care se află în competiția pentru putere².

Cel care aplică acest concept la cazul românesc este Daniel Barbu care analizează partidocrația ca un proces bazat nu pe punerea în aplicare a unor politici (*policy-based perspective*), ci pe acapararea unor funcții (*office-seeking perspective*)³ care are ca rezultat o colonizare a societății economice. Același autor afirmă că „funcția partidocrației nu este aceea de a selecționa cele mai bune politici, ci de a genera oligarhii partizane”⁴.

Această partidocrație românească își are una dintre cauze într-o idee particulară asupra dreptului de vot care nu mai ține de sfera drepturilor subiective, fiind creat pe cale pozitivă și dintr-un mod de funcționare a sistemului electoral care

„premiază atașamentul față de partid în defavoarea fidelității față de electorat și penalizează independența de gândire care constituie, de cele mai multe ori, materialul din care se croiesc competențele. Modul de scrutin proporțional transformă în plan concret democrația reprezentativă într-o democrație a partidelor”⁵.

¹ Norberto BOBBIO, Nicola MATTEUCCI, Gianfranco PASQUINO, *Dizionario di politica*, apud Sorina SOARE, „Sistemul partizan românesc...cit”, p. 135.

² Gianfranco PASQUINO, *Il sistema politico italiano. Autorità, istituzioni, società*, Bologna University Press, Bologna, 2002, pp. 15-21.

³ Daniel BARBU, *Republica absentă*, cit., p. 154.

⁴ IDEM, „De la partidul unic la partidocrație”, în Jean-Michael De WAELE (ed.), *Partide politice și democrație...cit.*, pp. 253-271.

⁵ IDEM, *Republica absentă*, cit., p. 149.

Partidocrația nu se limitează însă doar la controlul unui partid, sau unui cartel de partide, asupra executivului și a legislativului, ci înseamnă în egală măsură și o colonizare a societății economice (regii, fonduri de proprietate, bănci, industrii de stat) de către acel partid sau coaliție, adică un transfer sistematic și continuu al deciziilor politice în sfere nepolitice¹:

„Partidele postcomuniste au preluat integral funcția de reprezentare politică pe care o îndeplinea partidul comunist, fără însă a-și asuma și atribuțiile sociale și economice pe care acesta le exercita [...] Partidele românești postcomuniste se aseamănă cu un monarh constituțional: ele domnesc, dar nu guvernează”².

Același cercetător explică, utilizând conceptul de partidocrație, alegerile din 2004 și urmările lor. Astfel în opinia sa tipul românesc de partidocrație nu este limitat la controlul politic comun pe care partidele îl exercită asupra puterilor statului, incluzând justiția, sau la inflația legislativă în creștere. Spre deosebire de regimurile prezidențiale sau parlamentare, într-o partidocrație șeful guvernului poate fi numit în afara sau chiar împotriva logicii electorale. Așa s-a întâmplat și în 2004 când președintele s-a angajat să creeze o majoritate diferită de cea indicată de procesul electoral, și a reușit aceasta cu prețul sacrificării tuturor acordurilor politice și electorale anterioare.

Președintele poate forma o majoritate favorabilă deoarece partidocrația îi este principalul aliat. Această idee a fost exprimată foarte bine de Dan Voiculescu, exponentul Partidului Umanist Român („produsul cel mai tipic al partidocrației românești”), care afirma că „nici un partid nu trebuie să fie exclus de la putere și nici unui partid nu trebuie să i-se permită să se angajeze într-o exploatare monopolistă a statului”. Cu alte cuvinte oricare este rezultatul alegerilor, nimeni nu pierde, nimeni nu câștigă, pierderile și câștigurile trebuind să fie împărțite de toate partidele din Parlament³.

Cartelizarea sistemului politic românesc nu se limitează însă numai la alegerile generale. Pactul care fondează partidocrația românească a fost consolidat cu ocazia revizuirii Constituției din octombrie 2003:

„Nemulțumiți de rezultat, dar impresionați de recunoașterea participării lor în cadrul comisiei pentru revizuire, actorii politici din opoziție nu a mai găsit energii pentru a exprima o poziție diferită de cea a guvernului”⁴.

Alegerile locale și Legea alegerilor locale se înscriu și ele în aceeași logică a cartelizării. Astfel:

„Spiritul în care a fost concepută Legea alegerilor locale conține o discriminare a formațiunilor în funcție de accesul lor prealabil în Parlament. Această cartelizare a partidelor care au reușit să aibă o reprezentare parlamentară în 2000 a produs efecte în planul structurii puterii locale din 2004”⁵.

¹ *Ibidem*, p. 155.

² *Ibidem*, p. 158.

³ Daniel BARBU, „Can Democracy Be its Own Enemy? The Intended Consequences of the 2004 Romanian Elections”, *Studia Politica. Romanian Political Science Review*, vol. V, no. 1, 2005, p. 12.

⁴ Cristian PREDA, „Les partis politiques dans le postcommunisme roumain”, *Studia Politica. Romanian Political Science Review*, vol. III, no. 4, 2003, p. 965 (trad. noastră).

⁵ IDEM, „Consensualism administrativ și partidocrație”, *Studia Politica. Romanian Political Science Review*, vol. IV, no. 3, 2004, p. 543.

Și alți cercetători analizează sistemul de partide românesc făcând referire la explicații de tip cartel. Astfel în opinia Sorinei Soare caracteristici ale partidului-cartel apar și în cazul românesc, unde colonizarea statului este favorizată de permisivitatea legii de finanțare a partidelor, dar și de situația economiei românești, în care statul continuă să joace un rol important¹.

Vom încheia prezentând câteva critici care au fost aduse aplicării conceptului de partid-cartel la cazul românesc.

O analiză asupra partidelor politice postcomuniste contestă ideea că aceste partide ar fi partide-cartel, deoarece deși au unele caracteristici ale acestui tip, ele nu sunt rezultatul unei evoluții lente și progresive a raporturilor din societate, așa cum sunt cele din țările occidentale².

Dezvoltând această critică într-o lucrare ulterioară, aceeași autoare exprimă două rezerve în ceea ce privește utilizarea termenului de partidocrație pentru a explica „cartelizarea” spațiului politic românesc. Astfel o primă critică este de natură generală și morfologică care se referă nu numai la pertinența utilizării termenului de partidocrație în contextul postcomunismului, ci și la aparatul conceptual pus în mișcare pentru a explica acest termen, deoarece el nu se aplică în totalitate pe terenul postcomunismului. A doua critică privește faptul că termenul de partidocrație sau cel de partid-cartel desemnează nu numai niște sisteme politice în care se exercită monopolul partidelor asupra deciziei politice, ci și existența unui peisaj partizan înghețat, stabil, în care aceleași partide să exercite puterea³. Această a doua critică nu mai este atât de actuală dacă avem în vedere faptul că alegerile din 2004 sunt primele alegeri care au conservat peisajul partidist, nici un partid nepărăsind Parlamentul, și nici un partid nou neintrând în el⁴.

O altă abordare critică consideră că identificarea partidului-cartel la nivelul peisajului politic românesc este dificilă, deoarece în analiza inițială a lui Katz și Mair, exista o logică a evoluției sistemului partizan către un sistem cartel, evoluție care în cazul românesc nu există, ca atare în cel mai bun caz nu putem vorbi decât de o echivalență incompletă⁵.

ALEGERILE LOCALE ȘI GENERALE DIN 2000

În acest capitol vom face o analiză a modului în care s-au desfășurat alegerile locale și generale care au avut loc în anul 2000, prezentând rezultatele obținute de PD în aceste alegeri. Scandalurile legate de ocuparea locurilor pe liste, care au avut loc în această perioadă, confirmă ipoteza noastră că PD se poate încadra în modelul partidului-cartel așa cum a fost el prezentat anterior.

Ipoteza potrivit căreia votul pentru PD este un vot centrat pe candidați, motivat afectiv și mai puțin unul politic este întărită și dacă analizăm rezultatele obți-

---

¹ Sorina SOARE, „Sistemul partizan românesc...cit.”, p. 135.

² Alexandra IONESCU, „Les partis politiques postcommunistes: une question de pertinence conceptuelle”, *Studia Politica. Romanian Political Science Review*, vol. II, no. 2, 2002, pp. 547-555.

³ IDEM, „Partis, régime politique et bureaucratie d’État dans le postcommunisme roumain”, *Studia Politica. Romanian Political Science Review*, vol. III, no. 4, 2003, pp. 923-924.

⁴ V. Cristian PREDA, *Partide și alegeri în România postcomunistă: 1989-2004*, Nemira, București, 2005.

⁵ Sorina SOARE, „Quels modèles partisans pour l’Europe Centrale et Orientale?...cit.”, pp. 45-46.

nute pentru diversele tipuri de candidaturi. Astfel dacă considerăm funcția de primar drept cea mai reprezentativă, apropiată în cel mai înalt mod de reprezentativitatea directă și luăm în calcul o scădere a reprezentativității pe măsură ce avansăm către Consiliile Locale, Consiliile Județene și Parlament, vom observa că în aceeași direcție descreșcătoare evoluează și rezultatele obținute de PD¹.

Alegerile locale din 4-18 iunie 2000

Alegerile locale din iunie 2000 s-au desfășurat într-un cadru legislativ instabil, Legea alegerilor locale fiind modificată cu o săptămână înaintea începerii campaniei electorale, prin intermediul unei Ordonanțe de Urgență emisă de Guvernul României, OUG 28/2000.

Întreaga campanie pentru alegerile locale a PD a fost coordonată la nivel național de unul din vicepreședinții PD, Stelian Duțu, șeful filialei Constanța a PD și președinte al Consiliului Județean Constanța. Într-un interviu acordat ziarului *Evenimentul Zilei* din 24 iunie 2000, el explică cum a ajuns să conducă această campanie:

„În septembrie anul trecut s-a creat Comisia pentru Organizarea și Pregătirea Alegerilor Locale, al cărei Președinte am fost desemnat. Eu am preluat pregătirea alegerilor, din proprie inițiativă, încă din martie 1999. După crearea acestui organism, au fost numiți reprezentanți zonali, care au avut atribuții în supravegherea tuturor etapelor electorale. S-a creat un întreg sistem, cu reguli pentru organizațiile din teritoriu. Dar cel mai important lucru a fost cel al creării unei motivări a organizațiilor și, mai ales, a celor care voiau să candideze”².

Strategia aplicată de către această Comisie pentru alegerile locale a constatat în motivarea candidaților și în contactul direct cu alegătorii:

„I-am motivat pe acești oameni, explicându-le că se pot împlini pe funcții din administrația publică locală și că pot atinge o maturitate politică din aceste poziții. Aceasta a fost «cheia» succesului nostru: motivarea individuală și colectivă. Le-am spus clar că partidul nu are resurse, astfel că nu vor primi un ajutor financiar și logistic important de la «centru», dar că ei își pot rezolva problemele singuri”³.

Aceste alegeri au reprezentat un prilej de reafirmare a PD, în condițiile în care majoritatea sondajelor de opinie din ultimul an indicau o alarmantă scădere a intenției de vot pentru PD. Astfel Barometrul de Opinie Publică al Fundației pentru o Societate Deschisă dat publicității cu câteva zile înainte de alegeri indica, pentru începutul lunii mai 2000, PDSR ca partidul spre care se îndreptau 47% din intențiile de vot, în vreme ce CDR întrunea 15%, APR 10%, PD 5%, PRM 11% și UDMR 6%⁴.

Dacă clasarea PDSR pe primul loc era așteptată, PD s-a dovedit în schimb marele câștigător al alegerilor locale, atât pentru victoria simbolică de la București, cât și prin rezultatele de la nivel național. Rezultatul PD nu a fost anticipat de sonda-

¹ 12,89% pentru primari, 10,40% pentru consilieri locali, 9,91% pentru consilieri județeni și 7,30% pentru Parlament.

² *Evenimentul Zilei*, 24 iunie 2000, http://www.evenimentulzilei.ro/politica/?news_id=29980.

³ *Ibidem*.

⁴ *Barometrul de Opinie Publică*, mai 2000, p. 24, <http://www.osf.ro/ro/bop/cercetare.html>.

jale de opinie și dovedește capacitatea acestui partid de a se mobiliza în perioadele electorale și de a antrena în confruntarea electorală personalități cu notorietate, cum a fost cazul lui Traian Băsescu. Succesul electoral al PD este cel mai evident la București unde a realizat o victorie de prestigiu cu o mare încărcătură simbolică, pentru că, deși PDSR a câștigat la nivel național, nu a reușit să câștige cel mai important post de primar¹.

Câștigarea Primăriei Generale a Capitalei, este cu atât mai surprinzătoare, cu cât în mai 2000 doar 18% dintre subiecții unui sondaj spun că au „multă și foarte multă” încredere în Traian Băsescu, în timp ce 65% „puțină și foarte puțină”, iar 9% „nu-l cunosc”². Băsescu a câștigat încrederea electoratului bucureștean mai mult prin imaginea sa de om autoritar, un fel de personaj romantic al tranziției românești care găsește soluția cea mai potrivită în situații de criză.

La nivel național PD a obținut 1 120 674 (12,89%) de voturi pentru primari, care i-au adus 482 (16,32%)³ dintre mandate, 886 036 (10,40%)⁴ voturi pentru consilieri locali, concretizate în 5 463 (13,75%) mandate și 809 287 (9,91%) din voturile pentru consilierii județeni care au dat 205 (11,93 %) mandate⁵.

Dacă se urmărește repartitia mandatelor pe zone geografice la nivelul întregii țări se obține o distribuție inegală. Astfel în Moldova PD are 95 (13,49 %) de primari, dintre care: 2 la municipii, 2 la orașe și 91 la comune; 1 333 consilieri locali și 45 județeni (cu 1 președinte de Consiliu Județean și 3 vicepreședinți). În Banat și Transilvania a obținut 180 (16,20 %) primari, dintre care: 6 la municipii, 11 la orașe și 163 la comune; 1 731 de consilieri locali și 65 județeni (cu 4 președinți de Consiliu Județean și 2 vicepreședinți). Iar în Dobrogea, Muntenia și Oltenia PD a câștigat 207 primari (16,77 %) dintre care: 4 la municipii, 10 la orașe și 193 la nivelul comunelor; 2 388 de consilieri locali și 85 județeni (cu 2 președinți de Consiliu Județean și 2 vicepreședinți).

Explicația rezultatelor bune ale PD în alegerile locale este oferită de vicepreședintele PD (la aceea dată) Bogdan Niculescu-Duvăz într-un interviu publicat în 6 iulie 2000 în *Evenimentul Zilei*:

„Noi contăm foarte mult pe personalitatea celor care ne reprezintă. E adevărat că la votul considerat politic, cel pentru consilieri, am obținut același scor ca în 1996, dar am luat aproape 17 la sută din primari, ceea ce înseamnă că personalitățile propuse de PD la nivel local au fost mult mai bine conturate decât ale altor partide”⁶.

O explicație asemănătoare este oferită și de doamna senator Maria Petre, fostă lideră a Grupului senatorial al PD: „În general, inclusiv în 2000, PD obține rezultate mai bune în locale. Aici contează foarte mult calitatea oamenilor, votul uninominal la primar, notorietatea candidaților, campania concretă etc.”⁷, precum și de Cătălin Marinescu fost președinte al organizației PD Ialomița:

¹ Cristian PÂRVULESCU „Examen de etapă”, *Sfera Politicii*, anul VIII, nr. 83, 2000, www.sferapoliticii.ro.

² *Barometrul de Opinie Publică*, mai 2000, p. 22, <http://www.osf.ro/ro/bop/cercetare.html>.

³ *Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 285/23.VI.2000, pp. 6-7.

⁴ *Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 260/9.VI.2000, pp. 6-9.

⁵ *Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 260/9.VI.2000, pp. 12-14.

⁶ *Evenimentul Zilei*, 6 iulie 2000, http://www.evenimentulzilei.ro/politica/?news_id=27603.

⁷ Interviul cu autorul lucrării de față, din data de 17 mai 2003.

„Alegerile locale sunt influențate în foarte mare măsură de calitatea candidaților la funcția de primar și mai puțin de poziția partidului. Invers alegerile generale sunt influențate de poziția partidului la nivel național și în mod decisiv de candidatul la președinție. Pentru alegerile din anul 2000 rezultatele pot fi explicate printr-o calitate bună a candidaților de primari, respectiv prin lipsa de popularitate pe care a avut-o candidatul nostru la Președinte”¹.

După cum se observă toate explicațiile subliniază importanța candidaților și a notorietății acestora în votul din alegerile locale, în detrimentul votului politic pentru partid. Această afirmație confirmă rezultatele sondajelor de opinie anterioare în care un număr mare de alegători a votat pe baza unei motivații afective și a cunoașterii candidaților, și mai puțin pentru partid.

Alegerile generale din noiembrie 2000

Campania PD pentru alegerile generale din toamna anului 2000 nu a fost lipsită de probleme majore, așa cum fusese (cu mici excepții)² cea pentru locale. Principalele nemulțumiri au fost cele legate de stabilirea listelor de candidați pentru Camera Deputaților și Senat, precum și de locurile pe aceste liste. Responsabilitatea organizării campaniei a revenit celor doi vicepreședinți ai PD: Bogdan Niculescu-Duvăz și Radu Berceanu.

La acea dată existau o serie de criterii de stabilire a listelor de candidați: activitatea politică, prestața, cunoștințele, vârsta, gradul de cunoaștere al candidatului etc. Potrivit doamnei senator Maria Petre „Decizia a fost a fiecărei organizații locale, iar criteriile au fost: notorietatea, calitatea umană, profesionalismul, atașamentul față de doctrina PD”³. Iar în opinia lui Cătălin Marinescu, fost președinte al Biroului Permanent Județean Ialomița și candidat la Camera Deputaților:

„Listele de candidați pentru alegerile generale din anul 2000 au fost stabilite prin următorii pași:

- S-au depus candidaturile. Acest lucru s-a făcut de fiecare candidat, singurul lucru care a contat a fost opțiunea personală. Nu au existat filtre în procesul de depunere a candidaturilor.
- S-a alcătuit lista lărgită de candidați în urma contabilizării candidaturilor depuse.
- Organul de conducere colectivă – în acest caz BPJ – a votat ordinea pe listă.
- Listele cu ordinea stabilită de BPJ au fost aprobate final de către Colegiul Director Național care a judecat și eventualele contestații.

Pentru alegerile locale procedura a fost aceeași numai că nivelele au fost local și județean.

Ca orice proces bazat pe decizii adoptate cu majoritate apar și nemulțumiri care determină și plecări (în mai mică măsură) și o stare de inactivitate pentru cei care nu își ating obiectivele”⁴.

¹ Interviu cu autorul lucrării de față, din data de 13 martie 2003.

² De exemplu cazul lui Teodor Pendiuc, candidatul PD la primăria Pitești, care și-a anunțat demisia din PD cu 3 zile înaintea alegerilor, vezi *Ziua*, 24 noiembrie 2000, <http://www.ziua.ro/search.php?class=2000&id=19247&keyword=Partidul+Democrat&style=3>.

³ Interviu cu autorul lucrării de față, din data de 17 mai 2003.

⁴ Interviu cu autorul lucrării de față, din data de 13 martie 2003.

Informațiile furnizate de mass-media creează însă o imagine oarecum diferită a acestei probleme, în special ca urmare a scandalului din organizația Constanța, dar și din alte organizații (Suceava, Brașov). Se pare că acele criterii, despre care aminteam mai sus, nu au fost respectate întotdeauna și că în unele cazuri candidații au fost impuși de la centru fără consultarea organizațiilor județene, uneori chiar împotriva voinței acestora. Petre Roman, în cartea de convorbiri cu Elena Ștefai, vorbește de astfel de probleme, însă în contextul campaniei din 1996, astfel încât nu putem extrapola în mod categoric această situație și la campania din 2000¹.

Candidații PD pentru Camera Deputaților pe listele din București au fost stabiliți de Traian Băsescu, iar lansarea oficială a acestor candidați a avut loc pe 9 octombrie 2000, caracteristica principală a acestora fiind faptul ca majoritatea erau foarte tineri, sub 35 de ani. Traian Băsescu a avut deplina libertate la întocmirea listei pentru Camera Deputaților, motiv pentru care a spus mândru de sine că „pentru prima oară, lista PD de București nu este rezervată unor baroni ai politicii românești”². Lista cu candidații pentru Senat în municipiul București a fost lăsată la latitudinea lui Petre Roman, care ocupa locul întâi pe această listă.

Primele discuții privind stabilirea listelor de candidați au avut la bază nemulțumirea organizațiilor locale ale PD față de impunerea pe aceste liste ale membrilor Partidului Popular din România, format din foști țărăniști, și care va fuziona cu PD. Ideea ca Radu Vasile, președintele acestei formațiuni, să candideze pe listele PD Vâlcea nu a întâmpinat o opoziție majoră, în timp ce aceea privind candidatura lui Sorin Lepșa la Brașov s-a lovit de refuzul categoric al organizației de acolo:

„Dl. Lepșa nu va putea candida pe listele PD din Brașov datorită faptului că în perioadele anterioare au existat foarte multe conflicte în care domnia sa personal, precum și organizația țărănistă pe care o conducea au fost direct implicați. Pe moment, ceea ce înseamnă câțiva ani, nu cred că se pot spăla rănilor create”

a declarat Vasile Bran, Președintele organizației PD Brașov³. Ulterior Sorin Lepșa va candida pe listele PD de la Tulcea, dar și această candidatură va fi contestată:

„Președintele Consiliului Județean Brașov, Aristotel Căncescu, a contestat la Biroul Politic al PD, candidatura deputatului brașovean Sorin Lepșa pe listele PD Tulcea pentru Camera Deputaților. Căncescu și-a motivat contestația prin scandalurile repetate care au fost între democrații și țărăniștii brașoveni cât timp PNȚCD Brașov a fost condus de deputatul Sorin Lepșa”⁴.

Discuții au apărut și asupra candidaturii unui alt vicepreședinte al PD, Alexandru Sassu, care a fost respins de pe listele de candidați pentru Camera Deputaților din București și Vrancea, ajungând în final pe listele de deputați ale PD Timiș, după ce fuseseră unele propuneri de a candida pe locul 2 la Senat în București⁵.

O altă problemă asemănătoare a apărut la Suceava, unde organizația locală va respinge candidatura pe locul întâi la Senat a lui Cristian Dumitrescu, liderul grupului senatorial al PD la aceea dată. Acesta devenise senator de Suceava în 1996, „în urma impunerii de la centru pe locul întâi”⁶, însă în august 2000 Biroul Permanent Județean a decis prin vot această listă, Cristian Dumitrescu fiind pe lo-

¹ Petre ROMAN, *Mărturii provocate. Convorbiri cu Elena Ștefai*, Paideia, București, 2002, p. 135.

² *Evenimentul Zilei*, 9 octombrie 2000, http://www.evenimentulzilei.ro/politica/?news_id=58764.

³ *Ibidem*, 16 septembrie 2000, http://www.evenimentulzilei.ro/politica/?news_id=57746.

⁴ *Ibidem*, 14 octombrie 2000, http://www.evenimentulzilei.ro/politica/?news_id=59032.

⁵ *Ibidem*, 9 octombrie 2000, http://www.evenimentulzilei.ro/politica/?news_id=58764.

⁶ *Ibidem*, 18 septembrie 2000, http://www.evenimentulzilei.ro/politica/?news_id=57803.

cul 2 pe listele de la Senat. Deși în 29 septembrie s-a revotat lista, „surse din PD susținând că revotarea a fost făcută special pentru instalarea lui Cristian Dumitrescu pe prima poziție” situația a rămas aceeași¹.

Discuțiile cele mai importante au avut loc în cadrul organizației Constanța și s-au soldat cu plecarea din PD a unui număr important de membri marcanți. Problemele au început odată cu refuzul lui Stelian Duțu, Președintele Consiliului Județean Constanța și al organizației județene a PD, de a primi candidați de la centru. Încă din primăvară, Stelian Duțu a afirmat că pe listele județului său nu vor candida decât localnici. Însă intervențiile de la centru au vizat candidatura vicepreședintelui Bogdan Niculescu-Duvăz pe lista constănțeană. Ca urmare, 22 din cei 25 de membri ai Biroului Permanent Județean au amenințat cu demisia, lor alăturându-li-se și promisiunile de demisie a 30 de primari PD din județ². După ce în 9 octombrie 2000 Biroul Permanent Național al PD va confirma candidatura lui Bogdan Niculescu-Duvăz pe listele de la Constanța, cu 19 voturi pentru și 3 împotriva, în ședința Biroului Permanent Național din 16 octombrie 2000, Stelian Duțu a prezentat cererile de retragere a 21 de candidați de pe listele de Constanța pentru Camera Deputaților și pentru Senat. În cereri se arăta că toți aceștia nu vor să candideze pe aceeași listă cu Bogdan Niculescu-Duvăz³.

După ce a demisionat din PD, fostul președinte al organizației PD Constanța, Stelian Duțu, s-a înscris pe 20 octombrie în PNL, împreună cu 25 de membri ai Biroului Județean PD, 28 de primari, 8 consilieri județeni, 4 consilieri municipali și 102 membri⁴.

La alegerile din noiembrie 2000, PD va obține la Camera Deputaților 762 365 voturi (7,03 %) și 825 437 (7,57 %) voturi pentru Senat⁵. Acest scor electoral îl plasează pe locul al treilea în spectrul politic românesc, după PSD și PRM și îi va aduce 31 de deputați și 13 senatori. Petre Roman, candidatul PD la funcția supremă în stat, va fi preferat de 334 852 de votanți (2,99 %), un procent net inferior celui al partidului, lucru pus pe seama slabei organizări a campaniei pentru alegerile prezidențiale de către vicepreședintele Radu Berceanu⁶.

Ca urmare a acestor rezultate considerate „dezamăgitoare și departe de așteptări”⁷ după cum le-a calificat Petre Roman, la 5 decembrie 2000, președintele PD, anunță că se va declanșa procesul de reorganizare a partidului, pentru că votul electoratului arăta că „nevoia de dreptate este atât de mare, încât politica trebuie reconstruită de la bază”⁸. Astfel în PD vor fi demarate alegeri interne începând cu a doua jumătate a lunii ianuarie, după Consiliul de Coordonare Național, convocat în ședința Colegiului Director din 5 decembrie. Așadar, va începe un proces de organizare a alegerilor conducerii PD, „alegeri complete, care merg până la conducerea de vârf a partidului”⁹. Pentru că potrivit președintelui PD, „nu va exista nici un tabu”, aceste alegeri vor viza „toate nivelurile de conducere”¹⁰.

¹ *Ibidem*, 30 septembrie 2000, http://www.evenimentulzilei.ro/politica/?news_id=58379.

² *Ibidem*, 7 octombrie 2000, http://www.evenimentulzilei.ro/politica/?news_id=58721.

³ *Ibidem*, 17 octombrie 2000, http://www.evenimentulzilei.ro/politica/?news_id=59143.

⁴ *Ibidem*, 21 octombrie 2000, http://www.evenimentulzilei.ro/politica/?news_id=59342.

⁵ Cristian PREDA, „Sistemul politic românesc după patru scrutinuri”, *Studia Politica. Romanian Political Science Review*, vol. I, no. 1, 2001, pp. 230-232.

⁶ *Evenimentul Zilei*, 6 decembrie 2000, http://www.evenimentulzilei.ro/politica/?news_id=617.

⁷ *Ibidem*, 1 decembrie 2000, http://www.evenimentulzilei.ro/politica/?news_id=23793.

⁸ *Ziua*, 1 decembrie 2000, <http://www.ziua.ro/search.php?class=2000&id=20406&keyword=PD&style=3>.

⁹ *Evenimentul Zilei*, 6 decembrie 2000, http://www.evenimentulzilei.ro/politica/?news_id=617 și *Ziua*, 16 ianuarie 2001, <http://www.ziua.ro/search.php?class=2001&id=4997&keyword=petre+roman&style=3>.

¹⁰ *Ziua*, 6 decembrie 2000, <http://www.ziua.ro/search.php?class=2000=2049&keyword=PD&style=3>.

În același timp încep discuțiile cu celelalte forțe politice pentru crearea unei opoziții la PDSR, care să grupeze alături de PD și PNL și UDMR. Această inițiativă din păcate nu va reuși pentru că UDMR va valida un protocol de colaborare cu PDSR, iar PNL a avut în vedere un astfel de protocol, care însă nu va mai fi încheiat.

EVOLUȚIA PD 2001-2004

Acest capitol va analiza ceea ce s-a întâmplat cu PD în perioada dintre cele două scrutinuri din 2000 și 2004 din punct de vedere instituțional și organizatoric.

Analiza noastră va încerca să demonstreze faptul că această frământare internă a avut ca principal scop reorganizarea partidului și creșterea coerenței interne a acestuia, bazate pe o restructurare profundă a relațiilor din interiorul partidului. Se va urmări evoluția PD până la începutul anului 2004, acesta fiind tratat într-un capitol separat.

Reorganizarea internă a PD și evoluția sa până în 2004

Reforma internă a PD, a cărei necesitate a fost susținută de Petre Roman, ca urmare a rezultatelor destul de slabe înregistrate de PD la alegerile generale, va duce la schimbări spectaculoase în cadrul partidului, pe parcursul a doar câteva luni.

Principalul nivel la care s-a dus această luptă pentru schimbare a fost președinția partidului. Lupta pentru funcția de președinte al PD a început în 12 ianuarie când Traian Băsescu declara postul de radio „Europa FM“:

„Actualul Președinte al Partidului Democrat, Petre Roman, ar putea pierde conducerea pentru că există posibilitatea ca o supunere a votului Convenției Naționale să nu mai dea aceleași rezultate ca la Convenția trecută și nu exclud posibilitatea ca eu să candidez la președinția PD”¹.

Răspunsul lui Roman a fost acela că „declarația dumnealui, așa cum am discutat cu dânsul și cu alți colegi, nu cuprinde în ea vreo provocare sau vreo atitudine împotriva Președintelui partidului, adică împotriva lui Petre Roman. Ea este de natură să arate că în Partidul Democrat există democrație”².

Deși inițial nu era prevăzută pe ordinea de zi, în ședința Biroului Permanent Național din 15 ianuarie, președintele Petre Roman acceptă convocarea unei Convenții Naționale Extraordinare care urma să pună în discuție șefia partidului³ schimbare explicată de acesta prin faptul că:

„N-am crezut nici o clipă că nu e necesară Convenția Extraordinară, dar trebuia o decizie colectivă și, de aceea, am convocat Biroul Permanent. Ne

¹ *Ibidem*, 13 ianuarie 2001, <http://www.ziua.ro/search.php?class=2001&keyword=PD&style=3>.

² *Evenimentul Zilei*, 13 ianuarie 2001, http://www.evenimentulzilei.ro/politica/?news_id=40436 și *Ziua*, 15 ianuarie 2001, <http://www.ziua.ro/search.php?class=2001&id=4799&keyword=PD&style=3>.

³ Monica BOTEZ, Dana MĂNESCU, Căterina PREDA, „Cronologia vieții politice din România, 1 ianuarie-31 martie 2001”, *Studia Politica. Romanian Political Science Review*, vol. I, no. 2, 2001, p. 516.

asumăm colectiv rezultatele alegerilor din noiembrie, nu poate fi vorba de un țap ispășitor. Vreau să fiu foarte clar: sunt un adept al democrației și competiției în partid”¹.

Următorul moment important în această înfruntare pentru președinția PD a fost realizat la Consiliul de Coordonare Național din 9 februarie când s-a pus în discuție data convocării Convenției Naționale Extraordinare. Varianta propusă de Petre Roman, septembrie, a pierdut la vot în fața propunerii „aripii Băsescu” de a ține această Convenție în mai (276 la 160 de voturi). Ambii candidați și-au manifestat disponibilitatea de a renunța la candidatura pentru conducerea PD, dacă aceasta ar însemna separarea partidului².

Confruntarea dintre cei doi lideri, care începe să fie denumită de mass-media „Războiul celor două roze”, și-a consumat un episod important la ședința Colegiului Director al PD din 28 februarie 2001. Dacă anterior victoria revenise „aripii Băsescu”, de această dată ea va aparține susținătorilor lui Petre Roman. S-a stabilit ca viitoarea Convenție Națională Extraordinară să se desfășoare la București pe 18-19 mai, iar delegații la această Convenție Extraordinară să fie stabiliți în funcție de rezultatele obținute în județele lor la alegerile de anul trecut, prevedere care avantajează pe susținătorii lui Petre Roman³. „Aripa Băsescu” a reputat și ea o victorie pentru că în această ședință Roman a anunțat pentru prima oară oficial că va avea o moțiune la Convenție, deci că va candida pentru funcția de președinte al PD, moțiune care are ca termen limită de depunere 31 martie.

Conform statutului PD, în vigoare la acea dată, pentru candidatura la funcția de președinte trebuia depusă o moțiune, candidatul trebuind să-și prezinte programul politic susținut de 35 de semnături ale persoanelor care sprijină în nume propriu moțiunea. Pe lângă acestea, mai exista o condiție obligatorie: moțiunea să fie admisă ori de jumătate din organizațiile județene ale partidului, ori de o treime din cei 570 de membri ai Consiliului de Coordonare Național. Cei doi candidați li se va alătura pe 8 martie și Simona Marinescu, senatoare PD și președinta Comisiei pentru Muncă și Protecție Socială din Senat.

Petre Roman și-a păstrat moțiunea cu care candidase cu un an înainte, la care a făcut unele completări, nemaivând nevoie nici de susținerea organizațiilor județene sau a unei treimi din Consiliul de Coordonare Național. Petre Roman a primit cele 35 de semnături individuale din partea unor persoane fără nume sonore, cu excepția antrenorului Emeric Jenei. Printre cei 35 se numără șefii organizațiilor locale din București de la Sectorul 3 – Dan Zamfir, Sectorul 4 – Romeo Raicu și Sectorul 6 – Constantin Pațica, plus alți câțiva ai organizațiilor județene, Mihnea Constantinescu director în MAE, Președintele organizației de studenți Răzvan Nicolescu și 13 parlamentari (7 deputați și 6 senatori)⁴.

Cei mai mulți președinți de organizații județene s-au orientat către Traian Băsescu. Acesta susține că a îndeplinit ambele condiții, adunând atât jumătate din organizațiile județene, cât și o treime din Consiliul Național. Pentru acesta au semnat pe lista celor 35 de susținători individuali 32 de președinți de organizații, cei doi tineri deputați care l-au ajutat în campania electorală, Liviu Negoită și Adrian

¹ Ziua, 17 ianuarie 2001, <http://www.ziua.ro/search.php?class=2001=5266&keyword=petre+roman&style=3>.

² Evenimentul Zilei, 10 februarie 2001, http://www.evenimentulzilei.ro/politica/?news_id=41581.

³ Ibidem, 1 martie 2001, http://www.evenimentulzilei.ro/politica/?news_id=38453.

⁴ V. Petre ROMAN, *Strategie pentru orientarea politică a Partidului Democrat în perioada 2001-2004*, f.e., București, 2001.

Videanu și Elena Dumitru, care a avut un rol important în elaborarea moțiunii¹. Numărul celor din Consiliu care îl sprijină depășește 400². Motivațiile susținătorilor acestuia au fost diferite (de exemplu, Cătălin Marinescu afirma că acest motiv a fost: „Atașamentul față de partid și dorința de a avea un viitor politic. Nu în ultimul rând personalitatea Președintelui“³).

Simona Marinescu s-a sprijinit în propria moțiune în special pe semnăturile vicepreședinților organizațiilor județene, pe lideri ai organizațiilor de tineret (de exemplu, vicepreședintele Liviu Nistoran care va deveni ulterior președintele Organizației Tinerilor Democrați), de studenți și de femei și pe membri ai conducerii PD Vrancea, pentru lista de 35 și pe varianta unei treimi din Consiliu, adunând în jurul ei 200 de membri⁴.

Este foarte interesant modul în care se identifică susținătorii candidaților în semnăturile pentru moțiuni. Astfel dacă în cazul moțiunii lui Petre Roman o mare parte din aceștia apar ca deținători ai unor funcții alese: deputați, senatori, primari sau președinți de Consilii Județene, în cazul celei prezentate de Traian Băsescu, 32 de semnatori apar ca președinți de Birouri Permanente Județene, deși mulți dintre aceștia dețineau și demnități publice. S-ar putea înțelege de aici că una dintre moțiuni reprezintă un nivel central, al liderilor PD care dețin funcții publice, în timp ce cealaltă se vrea exponenta organizațiilor locale și județene.

Pe 19 aprilie se va organiza ultimul Colegiu Director al cărui scop este o analiză a stadiului pregătirilor pentru Convenția Națională Extraordinară. Petre Roman a propus să fie incluși între membrii Convenției Extraordinare și primarii și consilierii locali ai PD din toată țara, ceea ce ar fi majorat cu aproximativ 500 numărul delegaților. Propunerea aceasta va fi respinsă cu 34 de voturi contra 8, respingere interpretată ca un eșec și o înfrângere a liderului PD⁵.

La Convenția Națională Extraordinară din 18-19 mai 2001 votul delegaților din teritoriu a dat câștig de cauză lui Traian Băsescu. Astfel din 1 035 de voturi valabil exprimate acesta a obținut 653, Petre Roman 304, iar Simona Marinescu 64⁶. Aceste rezultate au însemnat în opinia multora sfârșitul unei epoci pentru PD și începutul alteia. De altfel, acest lucru a fost punctat și de mass-media (*Adevărul* își intitula editorialul „Puloverul destrămat“ și titra pe prima pagină „Ieșirea lamentabilă din scenă a lui Petre Roman“ considerând că acum urmează „O provocare pentru Băsescu“⁷; *Ziua* scrie despre „Petre Roman – final de partidă“⁸; *Naționalul* vorbește despre „Căderea imperiului Roman“⁹, în timp ce *Evenimentul Zilei* anunța „Ba, se scula Roman de pe tron!“¹⁰ iar *Monitorul de București* despre „Apus de lider“¹¹).

¹ V. Traian BĂSESCU, *România puternică, România social-democrată*, f.e., București, 2001, p. 61.

² *Evenimentul Zilei*, 30 martie 2001, http://www.evenimentulzilei.ro/politica/?news_id=39846 și *Ziua*, 31 martie 2001, <http://www.ziua.ro/search.php?class=2001&id=199&keyword=petre+roman&style=3>.

³ Interviu cu autorul lucrării, din 13 martie 2003.

⁴ V. Simona MARINESCU, *Progres pentru România. Demnitate pentru fiecare om*, f.e., București, 2001, p. 4.

⁵ Monica BOTEZ, Dana MĂNESCU, Damiana OȚOIU, Caterina PREDA, Alexandra ROTILEANU, „Cronologia vieții politice din România 1 aprilie-30 iunie 2001“, *Studia Politica. Romanian Political Science Review*, vol. I, no. 3, 2001, p. 817 și *Evenimentul Zilei*, 20 aprilie 2001, http://www.evenimentulzilei.ro/politica/?news_id=37993.

⁶ *Adevărul*, nr. 3398, 21 mai 2001, p. 3.

⁷ *Ibidem*.

⁸ *Ziua*, 25 mai 2001, <http://www.ziua.ro/search.php?class=2001&id=29407&keyword=petre+roman>.

⁹ *Național*, 19-20 mai 2001, p. 3.

¹⁰ *Evenimentul Zilei*, 21 mai 2001, http://www.evenimentulzilei.ro/politica/?news_id=36596.

¹¹ *Monitorul de București*, 19-20 mai 2001, p. 5.

Acest vot a reprezentat o premieră în viața politică românească, deoarece pentru prima dată liderul în exercițiu al unui partid a fost înfrânt, într-un congres desfășurat democratic, de unul dintre contracandidații săi¹.

În a doua zi a Convenției se va vota noul statut al PD, ce aducea modificări importante organizării acestuia. Aceste modificări prevedeau eliminarea funcției de Secretar General, apariția a 8 secretari regionali, creșterea numărului de vicepreședinți de la 6 la 12 și a secretarilor executivi de la 9 la 14 (art. 114, alin. 1). Foarte importantă este introducerea conceptului de gestiunea carierei, care face o diferențiere între simpli membri și simpatizanți ai PD și militanți, singurii care vor putea să candideze pentru funcții în interiorul partidului și în administrația publică locală și centrală, pe baza activității desfășurate în cadrul organizației (art. 22) stabilindu-se totodată cerințele minime de vechime și activitate în cadrul PD pentru a candida (Titlul IV: „Gestionarea carierei și candidatura în PD”)². Alegerile pentru noul Birou Permanent Național urmau să aibă loc peste o lună în cadrul Consiliului de Coordonare Național.

În 26 mai Consiliul Național al Partidului Național Român, condus de Virgil Măgureanu, a decis fuziunea prin absorbție cu PD. Această fuziune este prima ilustrare a ideii noului lider al PD, asumate de Convenția Națională, de respingere a unor alianțe politice, susținând în schimb intenția de a realiza fuziuni prin absorbție cu orice partid deschis la aceasta și care este atașat valorilor social-democrate. Prin această fuziune PNR nu va primi nici o funcție în mod automat, cei care doresc obținerea uneia trebuind să se supună votului în CNC: „Nu se negociază nici o funcție în PD, nici pentru cei cu vechime, nici pentru cei care vor veni în urma unor eventuale fuziuni” a declarat Traian Băsescu³. O altă fuziune va fi realizată în iunie, când Partidul Popular din România condus de Radu Vasile va fi înglobat în PD, după ce mai mulți lideri ai săi fuseseră aleși pe listele acestuia.

Așa cum se decisese la Convenția Extraordinară, la jumătatea lunii iunie au avut loc alegerile pentru funcțiile de vicepreședinți și secretari executivi în Biroul Permanent Național. În spiritul afirmațiilor noului lider, Traian Băsescu, care susținea că obiectivul său este ca „în conducerea executivă a PD să se producă o primenire a oamenilor politici și să se dea tinerilor posibilitatea să intre în politică”, la aceste alegeri au candidat un număr mare de tineri, persoane nu foarte cunoscute în partid, care au avut de înfruntat nume sonore ale politicii românești. Astfel, cei 538 de delegați participanți, au avut de ales, pentru fiecare din cele 35 de funcții (cu trei excepții), dintre doi sau mai mulți candidați. Alexandru Sassu și Simona Marinescu s-au retras din cursa pentru funcțiile de vicepreședinți, înaintea alegerilor (de altfel aceasta din urmă va fi aleasă a doua zi pe listele de conducere ale nou înființatului PSD)⁴.

Rezultatele votului au dus la o înnoire a structurilor de conducere ale PD. Astfel, dintre noii lideri doar unul fusese vicepreședinte și în Biroul Permanent Național anterior, iar din foștii secretari executivi doar 4 se regăseau în noua

¹ Alexandru RADU, „Partidele ca organizații politice. Testul răsturnării liderului”, *Sfera Politicii*, anul XII, nr. 113, 2005 p. 7.

² <http://www.pd.ro/noi/statut.htm>.

³ *Evenimentul Zilei*, 28 mai 2001, http://www.evenimentulzilei.ro/politica/?news_id=36917.

⁴ Monica BOTEZ, Dana MĂNESCU, Damiana OȚOIU, Caterina PREDA, Alexandra ROTILEANU, „Cronologia vieții politice din România 1 aprilie-30 iunie 2001”, cit., p. 831, și *Ziua*, 16 iunie 2001, <http://www.ziua.ro/search.php?class=2001&id=32146&keyword=PD&style=3>.

structură. Traian Băsescu se declara „mulțumit“ de noua conducere, deși pare mai degrabă încântat de faptul că grosul partidului „a pulverizat vechea garnitură a PD”. Liderul democrat a declarat într-o conferință de presă extraordinară, că PD a dat un semnal pe care ar trebui să-l urmeze toate partidele românești, de a schimba clasa politică instalată după 1990 și care e „expirată”¹ și care „nu are nici forța, nici înțelepciunea, nici dorința de a reforma societatea românească”².

Foarte interesant este faptul că o mare parte a acestor lideri aleși la Convenția din iunie 2001 sau care au candidat pentru funcții (Mihai Darie, Viorel Pană, Bogdan Niculescu-Duvăz, Lavinia Șandru, Elena Dumitru, Simona Marinescu, Radu Vasile, Aurel Pană, Mihai Baciuc) vor părăsi PD, marea majoritate pentru PSD.

În perioada de după acest Consiliu Național de Coordonare s-a realizat acțiunea de reorganizare a PD la nivelul organizațiilor județene și locale. Astfel s-au efectuat alegeri pentru toate Birourile Permanente Județene care au avut ca rezultat faptul că 58% dintre cei aleși în structurile de conducere ale noilor BPJ-uri sunt nou aleși, 20% reprezentând femei (327), 21% tineri (346) și 4% studenți (68). S-au constituit Organizații de Secții de Votare (11 007 din 14 987) la nivelul cărora s-au realizat alegeri³.

Politica de reorganizare a PD va continua și la nivelul organizațiilor interne ale acestuia. Astfel la 28 septembrie 2001 Organizația de Tineret îl va alege ca președinte pe Liviu Nistoran, un tânăr care anterior îndeplinise funcția de vicepreședinte al aceleiași organizații, care a reușit să câștige încrederea membrilor OTD cu programul *Tinerii Democrați – Viitoarea clasă Politică*. În aceeași perioadă a avut loc și restructurarea Organizației de Studenți a PD, care s-a încheiat la 20 octombrie 2001, când dispunea de 17 filiale și peste 6 000 de membri.

La fel s-a întâmplat și cu celelalte organizații interne ale PD. Organizația Femeilor Democrați și-a ales la 17 august 2002 conducerea, președinta acesteia devenind Ortansa Jude, iar după aceea a demarat procesul de alegeri în cadrul organizațiilor locale. Traian Băsescu a declarat că vrea să valorifice „forța femeilor în politică” deoarece partidul care va face acest lucru „va câștiga alegerile”⁴.

În această perioadă a continuat politica de fuziuni a PD. S-au realizat fuziuni cu unele filiale ale ApR (Brașov, Ilfov, Teleorman, Călărași, Galați, Gorj, Prahova, Suceava)⁵. La 18 martie 2002 se aproba de către conducerea PD fuziunea prin absorbție cu Partidul Pensionarilor și pentru Protecție Socială, care se transferă cu toate structurile și logistica sa la PD, devenind Organizația Pensionarilor și Vârstei a Treia. După această fuziune s-au înființat astfel de organizații în 21 de județe și în cele 6 sectoare ale Municipiului București, Regulamentul de organizare și funcționare fiind adoptat în ședința Colegiului Director din 8 iulie 2002, iar la 27 septembrie același an a avut loc primul Forum al Pensionarilor Democrați⁶.

Una din direcțiile principale ale reorganizării interne a PD a fost preocuparea pentru realizarea unui sistem clar de proceduri privind criteriile care trebuiesc îndeplinite în vederea ocupării unor funcții alese sau numite în interiorul și

¹ *Evenimentul Zilei*, 18 iunie 2001, http://www.evenimentulzilei.ro/politica/?news_id=35620.

² *Ziua*, 18 iunie 2001, <http://www.ziua.ro/search.php?class=2001=355&keyword=petre+roman&style=3>.

³ *Raport de activitate al Biroului Permanent Național al PD la Conferința Națională Anuală*, f.e., București, 31 august 2002, p. 4.

⁴ *Evenimentul Zilei*, 19 august 2002, http://www.evenimentulzilei.ro/politica/?news_id=94121.

⁵ *Ibidem*.

⁶ *Raport de activitate al Biroului Permanent Național al PD la Conferința Națională Anuală*, f.e., București, 31 august 2002, p. 17.

exteriorul partidului. S-a dezvoltat astfel conceptul de „gestiunea carierei” care presupune înregistrarea activității membrilor PD, care devin militanți, și care pot candida pentru diverse funcții numai după trecerea unei perioade minime de activitate. Ca atare, se spera că în PD va dispărea practica cumpărării locurilor pe liste, ca și discuțiile privind impunerea unor candidaturi de la centru împotriva voinței organizațiilor locale.

Aceste criterii au fost aprobate în CNC al PD din 22 februarie 2002. Pentru a ocupa un loc pe listele PD în alegerile viitoare, un membru de partid trebuie să cumuleze un număr cât mai mare de puncte (maxim 1000). Dintre acestea 40% reprezintă activitatea sa în cadrul organizației, 20% contribuția financiară, 25% rezultatele unor sondaje sau consultări care să arate cât de cunoscut este în comunitatea respectivă, iar restul se obține pe baza evaluării organizației respective.

Ultimul moment al acestui proces de reorganizare internă a PD, care și-a propus așezarea pe noi baze a relațiilor în interiorul partidului, s-a consumat la Consiliul de Coordonare Național din 30 august și la Conferința Națională Anuală de a doua zi. În cadrul acestor două foruri de conducere au fost adoptate *Temele de dezbateri și de acțiune politică ale Partidului Democrat pentru 2002-2003* și totodată au fost luate două decizii majore cu o largă majoritate (536 voturi pentru și doar 6 abțineri și nici un vot împotriva).

Prima decizie se referă la introducerea în Programul Politic al PD a unei prevederi prin care îndepărtarea PSD de la guvernare în 2004 pe căi democratice devine obiectiv politic al PD, totodată respingându-se orice colaborare pre și post electorală cu PSD în 2004¹. Petre Roman, fostul președinte al PD are o altă părere în legătură cu această prevedere:

„A spune astăzi că nu vrem nici un fel de alianță cu PSD înseamnă să fim mai degrabă curajoși decât înțelepți. Cred că e înțelept să spunem clar de ce nu ne putem însoți cu PSD, mai degrabă decât că nu-i vrem cu nici un chip. Ce vrea PD este înlăturarea PSD de la guvernare. Politic, nu poate să fie un scop în sine eliminarea PSD de la guvernare. Scopul este să faci tu bine”².

O a doua decizie a fost introducerea ca membri de drept în Biroul Permanent Național a foștilor miniștri ai PD (Petre Roman, Bogdan Niculescu-Duvăz, Radu Berceanu, Alexandru Sassu, Radu Vasile), explicația acestei decizii fiind dată de Traian Băsescu:

„Vreau să fie foarte clar. Nu este vorba de un favor. Acest lucru înseamnă, nici mai mult nici mai puțin, decât obligația demnitarilor, foști și actuali, de a da ceva înapoi PD. Nu s-au făcut singuri miniștri, prim-miniștri. I-a făcut partidul și acum au obligația să dea partidului înapoi experiența acumulată”³.

Prin această decizie s-a realizat o reconciliere între cei care reprezentau „vechea gardă a PD” și noua generație de lideri politici a acestuia. Se încerca astfel astuparea rupturii care se crease în urma Convenției Naționale Extraordinare din mai 2001 și a alegerilor pentru Biroul Permanent Național din iunie același an.

Un fost lider al PD, Adrian Severin, vedea această decizie ca o „declarație de eșec” a lui Traian Băsescu în relansarea formațiunii democratice:

¹ Ziua, 31 august 2002, <http://www.ziua.ro/search.php?class=2002&id=30004&keyword=PD&style=3>.

² Discurs la Conferința Națională Anuală a PD din 30 august 2002.

³ Ziua, 2 septembrie 2002, <http://www.ziua.ro/search.php?class=2002&id=30100&keyword=PD&style=3>.

„Este limpede că, dincolo de zâmbetele de victorie ale lui Traian Băsescu, acesta a trebuit să accepte că excluderea tuturor liderilor tradiționali ai PD și aducerea, prin uși din dos, a prietenilor săi politici, nu a condus la relansarea partidului și de aceea a trebuit să facă un pas înapoi și să-i readucă pe liderii tradiționali“.

El a arătat că această strategie a lui Băsescu nu va duce la creșterea vigoriei PD. „Ce se va întâmpla cu acești lideri care, după ce au fost supuși unei terapii de emasculare, sunt aduși din nou în conducerea PD. Eu nu cred că va crește vigoarea PD“¹.

Pe 24 mai 2003, la Constanța, PD a serbat 10 ani de existență, aniversare care a avut loc însă în absența majorității „părinților fondatori“ – Petre Roman, Adrian Severin, Bogdan Niculescu-Duvăz, Adrian Vilău, Alexandru Sassu etc. Afirmând cu această ocazie că obiectivul de 22-25% pentru alegerile viitoare „este perfect posibil“, președintele PD a spus că partidul „a trecut de mult, încă de anul trecut, din octombrie, de faza lui 10%. PD se află în grafic, oricât i-ar supăra pe unii care încă își mai spun membri ai PD“.

Consiliul Național de Conducere, care a avut loc la 6 iunie reunind peste 600 de delegați a constituit un moment important în activitatea PD din 2003. Cu această ocazie Traian Băsescu a fost reconfirmat lider și s-au trasat liniile generale ale strategiei partidului în perspectiva alegerilor.

„Mă simt un președinte puternic“, a spus Traian Băsescu la finalul Consiliului Național de Coordonare al PD. Confirmarea i-a fost dată de cei peste 600 de membri PD, care au decis, în majoritate, să meargă pe mâna lui Băsescu la alegerile din 2004, recunoscându-l ca „unică locomotivă“. Acesta a trasat liniile generale ale politicii de campanie pe care PD o va adopta în perioada ce va urma: „Pediștii să se transforme în politicieni ai străzii, iar cei care au pretenții la fotolii ministeriale, să treacă testul alegerilor locale“. Băsescu „i-a sfătuit politic“ pe Emil Boc și Adrian Videanu, să candideze pentru fotoliile de primar la Cluj și, respectiv, la una dintre primăriile de sector. „Nici Traian Băsescu nu poate să fie prim-ministru fără să fie încă o dată primar al Capitalei“, a spus liderul PD, confirmând public intenția sa de a candida pentru un nou mandat la Primăria Bucureștilor².

Petre Filip, primarul Oradei și unul dintre liderii PD comenta astfel decizia ca liderii centrali să intre în bătălia pentru administrațiile locale:

„Strategia democraților de abordare directă a campaniei electorale se va face în funcție de puterea politică pe care organizația locală o are în teritoriu. Acolo unde imaginea liderului local nu este bună, se va încerca «coborârea» unui lider național de la centru. În cazul unui eșec, liderii politici «muniți» în alegerile locale își vor putea relua locul în pozițiile deținute în partid, pentru a se înscrie în bătălia electorală pentru generale. Din aceste considerente, PD intenționează să-și arunce artileria grea în lupta electorală din marile orașe. Liderii naționali ai PD au fost practic obligați să candideze pentru primăriile municipale, acolo de unde sunt“³.

Faptul că liderii care pierd alegerile locale au asigurat locul la alegerile generale, demonstrează încă odată caracterul partidocratic al politicii românești.

Pe 29 august a avut loc Conferința Națională Anuală a PD la care aproape 6 500 de pediști din toată țara și-au dat acordul în legătură cu alianța cu PNL.

¹ *Ibidem*, 4 septembrie 2002, <http://www.ziua.ro/search.php?class=2002&id=30323&keyword=PD&style=3>.

² *Evenimentul Zilei*, 9 iunie 2003, http://www.evenimentulzilei.ro/politica/?news_id=122468.

³ *Ibidem*, 27 iunie 2003, http://www.evenimentulzilei.ro/vest/?news_id=124206.

Practic, prin votul pozitiv al membrilor PD prezenți la Conferința Națională, Traian Băsescu a dorit să obțină girul filialelor în chestiunea protocolului, evenimentul fiind și un prilej pentru liderul PD de a lăsa să se înțeleagă ce vrea personal de la viitoarea alianță cu liberalii: „Partidul Democrat își angajează toată experiența, forța și responsabilitatea în realizarea unei alianțe electorale de guvernare cu PNL”, a dat citire Băsescu declarației. Aceasta cuprinde, la final, un set de priorități care trebuie puse în practică pentru realizarea programului comun de guvernare.

Petre Roman care anunțase că nu participă la lucrări, a făcut în paralel cu lucrările Conferinței, dar la Rucăr, o critică destul de dură la adresa liderilor PD:

„Nu am participat la Conferința Națională pentru că am vrut să trag un semnal de alarmă față de situația în care se află partidul. Se dorește alianța PD-PNL doar pentru posturi, ceea ce e inacceptabil. PD și PNL uită că au făcut greșeli în trecut. Acum vor să acopere mușuroiul de nereușite și să-și dea mâna deasupra lui. Dar cine îi va mai crede?”.

Formarea Alianței Dreptate și Adevăr PNL-PD

Unul dintre cele mai importante evenimente din evoluția PD în perioada 2000-2004 a fost apropierea de PNL și crearea în toamna anului 2003 a unei structuri electorale, intitulată Alianța Dreptate și Adevăr PNL-PD, care s-a dovedit formula miraculoasă pentru câștigarea alegerilor locale și prezidențiale.

Ideea acestei coaliții era mai veche, astfel în 2002 Valeriu Stoica a pierdut frâiele Partidului Liberal pentru că le-a propus colegilor săi apropierea de PD¹. Ulterior un sondaj de opinie din toamnă anunța ca foarte promițătoare o colaborare electorală între Traian Băsescu și Theodor Stolojan. Liderii PD și PNL nu au marșat însă la materializarea acestei așteptări.

Viorel Pană, unul dintre susținătorii ideii respective, afirma că este, deocamdată, prematur pentru a se putea spune despre ce fel de alianță ar fi vorba în cazul celor două formațiuni. „S-a stabilit formarea unor echipe de consilieri care să negocieze termenii unei eventuale colaborări. Până acum nu s-a întâmplat nimic, dar asta pentru că au fost Sărbătorile”, a declarat liderul PD. În opinia sa, PD și PNL ar putea începe tratativele prin elaborarea unei „platforme comune” care să conțină „elemente comune sau convergente din programele noastre politice”. Acest document „ar putea fi chiar baza unui program comun de guvernare”, a mai spus Viorel Pană.

Principalul sfătuitor al lui Theodor Stolojan, Paul Păcuraru, consideră însă că „cele două formațiuni ar obține mult mai mult în alegeri dacă ar participa pe liste separate”².

Președintele PNL, Theodor Stolojan, este convins însă de necesitatea acestei alianțe, astfel pe 8 ianuarie, acesta precizează în cadrul unui interviu acordat postului de radio BBC că speră ca în anul 2003 cele două partide PNL și PD să poată ajunge la un punct de vedere comun în legătură cu o posibilă alianță electorală. Iar două zile mai târziu la reuniunea Consiliului Director al Ligii Aleșilor locali ai PNL el declară că una dintre prioritățile partidului său în acest an este ca împreună cu PD să devină principalul factor de luptă împotriva corupției din România.

¹ Cristian PREDA, „Revanșa lui Stoica”, *Revista 22*, anul XIV, nr. 705, 15-22 septembrie 2003.

² *Evenimentul Zilei*, 4 ianuarie 2003, http://www.evenimentulzilei.ro/politica/?news_id=107921.

La nivelul membrilor de partid ideea unei alianțe este primită diferit. Astfel dacă Petre Filip, primarul Oradei, salută inițiativa formării unui pol politic PD-PNL, pe care îl consideră ca singura alternativă politică la PSD¹, liderii PNL din Caraș au ajuns la concluzia că o alianță cu democrații nu este prioritară², Dinu Patriciu va critica deschis această alianță și pe Stolojan inițiatorul ei, iar un sondaj făcut asupra membrilor PNL București arată că 75% din ei se opun acestei idei³.

O declarație a lui Theodor Stolojan, care confirmă ideea de cartelizare a spațiului politic românesc, dinamitează pentru moment ideea alianței. În plin proces de negocieri cu PD pentru a forma o alianță anti-PSD, liderul PNL, se întoarce cu 180 de grade și anunță că PNL ar fi dispus să intre la guvernare în 2004 alături de PSD. La nici doi ani de la ruperea protocolului, în 2001, între PSD și PNL, Stolojan consideră că liberalii pot forma o alianță postelectorală și un guvern cu PSD bazate pe un program politic agreeat de cele două formațiuni. „Înainte de PSD, înainte de PNL, înainte de PD, înainte de UDMR, există România. Noi nu trăim într-o țară care își poate permite să se prezinte în fața Comunității Internaționale, într-o perioadă ca acum, decisivă pentru integrarea în UE, ca o țară care nu se poate guverna, care nu poate forma un guvern”, a explicat Theodor Stolojan rațiunea unei eventuale alianțe cu PSD.

Potrivit lui Stolojan, alianța postelectorală cu PSD va fi doar o soluție extremă și va fi acceptată doar dacă liberalii nu pot forma guvern cu celelalte partide. „Dacă rezultatul alegerilor, în 2004, va fi de așa manieră încât PSD nu poate forma un guvern fără PNL sau PNL nu poate forma un guvern fără PSD, atunci PNL trebuie să își asume aceasta responsabilitate de a participa la guvernare împreună cu PSD”, a concluzionat liderul PNL⁴.

Colaborarea între cele două forțe politice se va instituționaliza întâi în Parlament. Deputații PD și PNL încheie pe 6 februarie un „Acord de colaborare parlamentară” care prevedea realizarea unor consultări săptămânale asupra agendei parlamentare, precum și adoptarea unor poziții comune în ceea ce privește proiectele legislative sau susținerea unor moțiuni. Cinci zile mai târziu și în Senat este semnat un Acord care prevedea ca liberalii și democrații să își acorde sprijin reciproc în cazul tuturor propunerilor legislative sau amendamentelor la proiectele de lege inițiate de guvern, totodată senatorii celor două partide vor iniția și susține în comun și proiectele de lege care vor readuce în atenție proprietatea funciară și sprijinul acordat gospodăriei agricole familiare și vor sprijini reciproc propunerile legislative care privesc pensiile⁵.

În cadrul Congresului de fuziune cu UFD Valeriu Stoica va reitera necesitatea încheierii, în cel mai scurt timp, a alianței cu PD. Stoica a menționat că, în ciuda faptului că „poate va nemulțumi pe unii din PNL”, el consideră că alianța PNL-PD „e mai necesară ca oricând”. „Mi s-a spus că PD va dispărea. Nu trebuie să așteptăm ca PD să fie distrus din afară sau dinăuntru. Dacă azi dispăre PD, iar Traian Băsescu va fi distrus ca om politic, mâine vine și rândul nostru”, a spus fostul lider liberal. Unii liberali însă au protestat în legătură cu alianța cu PD: „Alianța este o

¹ *Ibidem*, 17 ianuarie 2003, http://www.evenimentulzilei.ro/vest/?news_id=109255.

² *Ibidem*, 23 ianuarie 2003, http://www.evenimentulzilei.ro/vest/?news_id=109879.

³ *Ibidem*, 10 februarie 2003, http://www.evenimentulzilei.ro/politica/?news_id=111459.

⁴ *Ibidem*, 27 ianuarie 2003, http://www.evenimentulzilei.ro/politica/?news_id=110174.

⁵ Raluca ALEXANDRESCU, Cristian PREDA (coord.), „Cronologia vieții politice din România, 1 ianuarie 2003-31 martie 2003”, *Studia Politica. Romanian Political Science Review*, vol. III, no. 2, 2003, pp. 521 și 523.

pierdere de identitate", a spus vicepreședintele PNL Paul Păcuraru, acompaniat de Cristian Boureanu, membru al Biroului Executiv, care și-a exprimat speranța că va fi ultima oară când mai aude de „alianțe”¹.

Pediștii continuă să rămână adepții acestei alianțe și insistă asupra ofertei de colaborare politică cu liberalii. Liderul democrat, Radu Berceanu, s-a arătat „ferm convins” că doar o colaborare între cele două partide poate să constituie o „contrapondere” la PSD și să aducă „un echilibru” în viața politică. Și vicepreședintele PD, Ioan Oltean, a declarat că o alianță între liberali și democrați „este singura soluție” pentru ca PSD să fie înlocuit de la guvernare².

Pe 3 mai președintele PNL a anunțat că în cel mult două luni, partidul său va stabili condițiile unei alianțe cu PD, cei doi lideri urmând să aibă o întâlnire care să pună bazele negocierii dintre formațiunile politice reprezentate de ei. Pe 18 iunie cei doi se întâlnesc pentru a discuta problemele legate de alianță în vederea alegerilor locale, cu această ocazie stabilindu-se formarea a două echipe de specialiști, care urmează să se întâlnească săptămânal pentru a fixa detaliile colaborării³.

Speculațiile privind eventualitatea unei fuziuni au fost demontate de Traian Băsescu care afirma că „Nu există nici un mandat pentru a discuta fuziuni sau programe politice de guvernare bazate pe doctrină”. Președintele PD a mai spus că partidul său este membru al Internaționalei Socialiste „și nici nu ne dă prin cap să plecăm de acolo”⁴.

În alt interviu despre fuziunea celor două partide, Băsescu a afirmat că

„Nu e o soluție. Noi avem o mare obligație, ca partid membru în Internaționala Socialistă: ca într-o țară care este în proporție de 70% de stânga să generăm adevărata social-democrație, și nu cea pe care o clamează PSD”⁵.

Decizia privind realizarea alianței va fi discutată pe parcursul lunii august, iar pe 14 august Stolojan a declarat că la mijlocul lunii septembrie va fi anunțată oficial lansarea alianței PD-PNL. În același timp Traian Băsescu afirma că „dacă la nivel central se va realiza alianța, iar la nivelul județelor nu va fi posibilă aplicarea protocolului, cred că soluția va fi să desființăm aceste organizații județene și să creăm alte filiale. Nu se va negocia cu filialele după ce se va adopta decizia politică”⁶. Ideile lui Băsescu vor fi sprijinite de delegații PD care în cadrul Conferinței Naționale Anuale și-au dat acordul pentru realizarea alianței.

Luna septembrie 2003 va fi cea care consfințește crearea Alianței Dreptate și Adevăr. La începutul lunii, confruntându-se cu opoziția anumitor membri ai PNL, Theodor Stolojan a amenințat, că-și va da demisia din partid în cazul în care membrii PNL din Delegația Permanentă nu-și vor da acordul pentru încheierea alianței PNL-PD. „Corect e să fim responsabili față de actele noastre politice, iar eu sunt gata să-mi asum această responsabilitate”, a afirmat Stolojan, menționând că alianța PNL-PD este o decizie strategică asumată de echipa pe care o conduce. „PNL are de câștigat de pe urma alianței cu PD. Cred că Partidul Liberal a crescut foarte

¹ *Evenimentul Zilei*, 21 aprilie 2003, http://www.evenimentulzilei.ro/politica/?news_id=118010.

² *Ibidem*, 22 aprilie 2003, http://www.evenimentulzilei.ro/politica/?news_id=118221.

³ Raluca ALEXANDRESCU, Cristian PREDA (coord.), „Cronologia vieții politice din România, 1 aprilie 2003-30 iunie 2003”, *Studia Politica. Romanian Political Science Review*, vol. III, no. 3, 2003, pp. 841 și 861.

⁴ *Evenimentul Zilei*, 11 iulie 2003, http://www.evenimentulzilei.ro/politica/?news_id=125437.

⁵ *Ibidem*, 20 iulie 2003, http://www.evenimentulzilei.ro/politica/?news_id=126336.

⁶ *Ibidem*, 18 august 2003, http://www.evenimentulzilei.ro/politica/?news_id=128961.

mult după august 2002 dar nu suficient încât să câștige singur alegerile”, a mai spus Stolojan¹.

Aceeași poziție a avut-o și Traian Băsescu care a declarat, la Școala de Vară a Tinerilor Democrați de la Costinești, că formarea alianței PD-PNL este cea mai mare responsabilitate a sa ca om politic. „Pot afirma fără reținere că dacă alianța nu se va realiza, prezența mea în fruntea PD va fi greu de justificat”, a menționat Băsescu².

Numele viitoarei construcții politice va fi „Alianța Dreptate și Adevăr PNL-PD” ea fiind lansată pe 28 septembrie, după ce PNL și PD vor adopta, prin congrese separate, protocolul comun de funcționare. Conducerea alianței va fi asigurată de o copreședinție, formată din liderul PNL Theodor Stolojan și președintele PD Traian Băsescu, precum și de Consiliul Național de Conducere, structurat pe un sistem paritar PNL-PD. Împărțit în șase secțiuni, protocolul alianței anticipează toate situațiile de colaborare între cele două partide, înainte și după 2004, atât la alegerile locale, parlamentare, prezidențiale, cât și la o eventuală guvernare după 2004.

Congresul Extraordinar al PNL din 28 septembrie a votat cu cinci voturi împotriva și trei abțineri crearea Alianței D.A., în timp ce Convenția Națională a PD aproba în unanimitate noua structură politică³.

Temeiul Alianței PNL-PD îl constituie asumarea și promovarea în comun a democrației, a valorilor europene și a capitalismului modern, în cadrul unei economii de piață funcționale, cu scopul dezvoltării economice durabile a României, creșterii bunăstării cetățenilor și redobândirii demnității naționale.

Realizarea acestei alianțe a fost considerată de majoritatea cercetătorilor ca momentul relansării luptei politice în România, momentul din care PSD a dobândit un adversar redutabil care să îi înlăture hegemonia. În opinia noastră crearea acestei alianțe între două forțe de orientări doctrinare complet diferite, care are drept principal scop înlăturarea PSD de la guvernare, deși salutară, este încă o dovadă a caracterului partidocratic al sistemului politic românesc și întărește ipoteza noastră potrivit căreia partidele politice românești sunt de tip cartel.

ALEGERILE LOCALE ȘI GENERALE DIN 2004

Fără îndoială anul 2004 a fost anul în care Alianța D.A. PNL-PD și-a dovedit utilitatea, ea fiind marea câștigătoare a alegerilor. Este paradoxală această afirmație dacă avem în vedere faptul că PSD a obținut cel mai mare număr de primari și aleși locali, iar la alegerile generale din toamnă a fost partidul cel mai votat.

Alianța a reușit mai ales niște victorii simbolice, care au cântărit mai mult, astfel câștigarea Primăriei Generale a Municipiului București din primul tur, câștigarea altor orașe mari (Cluj, Alba, Oradea, Arad, Râmnicu-Vâlcea, Brăila, Piatra Neamț, Suceava etc), precum și surprinzătoarea victorie a lui Traian Băsescu la președinție au transformat această structură în marele învingător al acestor alegeri.

---

¹ *Ibidem*, 4 septembrie 2003, http://www.evenimentulzilei.ro/politica/?news_id=130465.

² *Ibidem*, 6 septembrie 2003, http://www.evenimentulzilei.ro/politica/?news_id=130660.

³ *Ibidem*, 29 septembrie 2003, http://www.evenimentulzilei.ro/topstory/?news_id=132819.

Alegerile locale din 6-20 iunie 2004

Alegerile locale din acest an au avut o caracteristică specifică care le distinge de înfruntările electorale anterioare. Această caracteristică este importanța pe care ele au căpătat-o în economia vieții politice, dacă anterior aceste alegeri erau doar un preludiu al alegerilor generale considerate cele mai importante, în 2004 alegerile locale au căpătat o importanță deosebită.

În opinia noastră una dintre cauzele acestei transformări este polarizarea spațiului politic românesc, care era destul de evidentă din sondajele de la începutul anului. Cele două mari forțe politice Alianța D.A. și PSD au văzut aceste alegeri ca pe un predictor important al alegerilor generale, făcând tot posibilul să câștige aceste alegeri în vederea consolidării pozițiilor pentru generale.

O altă dovadă a importanței pe care aceste alegeri au căpătat-o provine din faptul că partidele politice au aruncat în lupta electorală personalități marcante. Această acțiune poate fi văzută din mai multe unghiuri. Într-o primă interpretare, utilizarea liderilor marcanți pentru a candida în administrația locală dovedește lipsa figurilor politice importante. Când partidele ajung să desemneze miniștri, vicepreședinți și parlamentari dintre cei mai activi, drept candidați pentru primării ce pot fi considerate mai mult sau mai puțin nevralgice se poate crede că asistăm la o criză a figurilor politice. Diferența între cele două formațiuni este că dacă în Alianța D.A. criza de figuri politice este reală, în PSD ea este cauzată în bună măsură de retragerea acestora din prima linie¹.

Carența manifestă a eșichierului politic românesc este, în opinia autorului citat anterior, cea a figurilor politice. Ea va continua o bună perioadă, în parte din cauza modelului autoritar al practicii politice – care face ca aurele de personalitate politică să eclipseze prezențele contigue – în parte și datorită modalității în care se practică politica în România, modalitate în care accentul este pus pe coagulări circumscrise intereselor, în absența ideilor².

Campania electorală a PD pentru alegerile locale a fost concentrată asupra candidaturii președintelui partidului, Traian Băsescu. Acest lucru este firesc deoarece de rezultatul lui Băsescu depindea viitorul PD și al opoziției democratice. Popularitatea lui Băsescu a fost folosită și de alți candidați care au încercat să realizeze un transfer de imagine pozitivă prin utilizarea afișelor în care apăreau cu Traian Băsescu și pe care figura sigla „Garantat Traian Băsescu”.

Înainte de a analiza negocierile pentru constituirea Consiliilor Județene vom da câteva date privind rezultatele obținute de PD în aceste alegeri. Astfel PD a câștigat 380 de primari, ceea ce reprezintă 12,12%, 229 de consilieri județeni (15,95%) și 5 982 de consilieri locali (14,94%)³. Față de anul 2000 se observă o scădere în ceea ce privește numărul de primari și ușoare creșteri la consilierii locali și județeni. PD a câștigat în 9 municipii reședință de județ, la care se adaugă Bucureștiul și Clujul unde învingătoare a fost Alianța D.A. Cel mai mare număr de primari a fost obținut în Bihor – 21, Arad – 20, Alba – 18, iar cel mai mic în Harghita – 0, Covasna – 1 și Vrancea – 3.

¹ Viorel ZAICU, „D.A. vs. PSD – un duel amânat”, *Sfera Politicii*, nr. 110-111, 2004, p. 18.

² *Ibidem*.

³ Cristian PREDA, *Partide și alegeri în România postcomunistă: 1989-2004*, Nemira, București, 2005, pp. 142-145.

Ceea ce s-a câștigat la vot a fost pierdut la „masa verde”. Astfel a început ceea ce s-a numit „revanșa culiselor asupra urnelor”¹ unde negocierile pentru alcătuirea Consiliilor Județene au constituit în opinia noastră cea mai clară dovadă a caracterului partidocratic al sistemului politic românesc.

Călin Anastasiu a sintetizat cel mai bine ceea ce s-a întâmplat în această perioadă:

„Recentele alegeri locale ne oferă încă un trist exemplu de pervertire și de parazitare a unor instituții moderne, cum sunt partidele politice și scrutinurile electorale. Iată, tocmai a pornit să se învântească un malaxor care nu mai ține seama de electorat și de rezultatele alegerilor, de partide și de orientările lor ideologice, de cine este la putere și cine în opoziție. Aparent, partidele nu pot sau nu vor să-și controleze filialele. La rândul lor, filialele lasă impresia că și-au scăpat din mână membrii, proaspeți aleși locali. Aceștia își negociază voturile în consilii ca niște adevărați free lancer-i. Partidele se dizolvă, statutele sunt suspendate, liniile politice se frâng, procedurile dispar și peste tot intră în funcțiune persoanele. Peste capul tuturor – sau mai bine zis pe dedesubt – se întind ițele intereselor personale, de gașcă sau de grup, care parazitează instituțiile politice și pervertesc formele de reprezentare politică”².

În articolul deja citat, Horia Roman Patapievici considera

„că miza acestor negocieri febrile nu este doar politica. Este în mare măsură și una referitoare la cine dispune în mod efectiv de puterea concretă de a face și a desface totul (în județ, oraș ori sat). Negocierea între cel care a primit de la urne o majoritate aritmetică ce nu poate fi exploatată politic și cel care o poate face efectivă este, să nu ne amăgim, de tip trafic de influență: se cumpără voturi care conferă putere (și bani) cu funcții care conferă influență (și bani). Funcțiile sunt traficate pe voturi, așa cum, în trecut, dregătoriile se dădeau la noi pe bani. Altfel spus, miza acestor negocieri este, într-un fel sau altul, reconfigurarea baroniilor locale. În ciuda lozincii lansate de liderii PNL-PD, cum că ținta Alianței ar fi «debaronizarea» județelor și a primăriilor, sentimentul meu este că nu instituția baronilor locali este pusă în discuție de actualele negocieri, ci adjudecarea ei, în cât mai multe locuri – în dispută se află ponderea reciprocă, între PSD și restul, a baronilor locali aflați în serviciu”.

Rezultatul acestor negocieri este obținerea a 6 tipuri de majorități, dintre care 14 tipuri de coaliții, cu doi, trei sau patru actori. Singura regulă este aceea a refuzului unei largi coaliții care să cuprindă PD-PNL-PSD, celelalte formule fiind experimentate³. Ca urmare, PD va obține doar 3 președinți de Consilii Județene, un regres clar față de 2000 când avea 7.

Pentru a încheia vom cita o lucrare apărută recent unde se spune că:

„Variatatea formulelor găsite în structurarea majorităților din consiliile județene atestă deocamdată doar tendințele partidocratice ale celor șase actori parlamentari, preocupați înainte de orice de sporirea numărului de poziții în administrația publică locală”⁴.

¹ Horia Roman PATAPIEVICI, „Revanșa culiselor asupra urnelor”, *Revista 22*, an XIV, nr. 745, 17-24 iunie 2004.

² Călin ANASTASIU, „Recăderea în istorie”, *Revista 22*, an XIV, nr. 745, 17-24 iunie 2004.

³ Pentru o analiză amănunțită a fenomenului, v. Cristian PREDA, *Partide și alegeri în România postcomunistă: 1989-2004*, cit, pp. 97-100.

⁴ *Ibidem*, p. 100.

Alegerile generale din noiembrie 2004

Perioada dintre alegerile locale și cele generale a fost caracterizată de două elemente. Primul este o „*delăsare*” a opoziției care în prima parte a perioadei a intrat într-o stare de automulțumire considerând că victoria îi aparține. Al doilea element au fost certurile pe listele parlamentare, care, ca și în 2000, au avut drept consecință scandaluri și demisii.

Ca efect al acelei delăsări, despre care vorbeam anterior, în opinia lui Stelian Tănase:

„La începutul lui septembrie, Alianța D.A. este într-o poziție mai proastă decât acum două luni. În iulie a preluat conducerea la intenția de vot, în mai multe sondaje. O lună mai târziu a pierdut acest avantaj după numai câteva săptămâni de supremație. Efectul psihologic al victoriei limitate de la alegerile locale s-a resorbit repede, fără să reușească fructificarea acelui rezultat bun”¹.

Explicația acestui comportament ne este furnizată de același autor:

„O automulțumire păgubitoare s-a instalat printre liderii Opoziției. S-a creat sentimentul că «lumea ne vrea» și, în consecință, «nu mai trebuie să facem un mare efort de organizare, de imaginație politică, nici să facem risipă de timp și resurse. Pentru că, oricum, PSD va cădea!». Se consideră că electoratul va vota negativ, împotriva PSD, contra puterii, cum a făcut în 1996 și în 2000. Un alt aspect este că, dacă în iunie cadrele, lideri de la nivelurile medii s-au mobilizat, o dată «obiectivele atinse» aproape nimeni din această zonă nu mai are motiv să se mai implice în același grad. Primarii, consilierii își văd de primăriile lor, au obținut ce au vrut.

Un alt argument care a dus la această demobilizare prematură este următorul: în 2004, PNL și PD vor obține cel puțin un număr dublu de parlamentari, comparativ cu anul 2000. De la 15%, se va trece de 30%. Efectul este că, văzându-se pe liste pe locuri eligibile, așteptând liniștiți prestația electoratului în favoarea Opoziției, mulți dintre candidați, de asemenea, nu se implică. Toți pretenții, oameni cu oarecare vechime și cu anumite poziții în ierarhii, vor ajunge în Parlament. Motivația cu care intră în campanie este minimă. Ei se gândesc deja la guvernare, la șansele de a prinde noi șefii. Și, punând răul înainte, chiar dacă ar rămâne în Opoziție, nu ar fi o mare pierdere, «tot parlamentar ești»”².

În ceea ce privește discuțiile privind alcătuirea listelor, ele nu au fost așa de importante ca cele din 2000, dar au dus totuși la plecarea unor lideri. Modalitățile de stabilire a listelor au fost și ele diferite, acordându-se sprijin tinerilor în vederea înnoirii figurilor politice, dar fără să se aplice integral acele criterii cuprinse în proiectul de gestiune a carierei. Astfel la jumătatea lui iulie democrații au anunțat că se pregătesc să aibă „figuri noi” pe jumătate din listele pentru Parlament, iar printre acestea se vor număra „academicieni și cercetători”. Listele vor fi definitivare până la începutul lunii august, după ce vor primi aprobarea liderului PD, care „își va rezerva dreptul de a semna sau nu o listă”. Asta pentru că ultima directivă a conducerii PD prevede că organizațiile care au înregistrat sub media partidului (15,4%) la alegerile locale, 13 la număr, „să vină cu nume noi pe liste iar activitatea de militant va conta în proporție de 60-70%”, a precizat Videanu³.

¹ Stelian TĂNASE, „Alianța D.A. la răscruce”, *Revista 22*, an XV, nr. 757, 9-16 septembrie 2004.

² *Ibidem*.

³ *Evenimentul Zilei*, 21 iulie 2004, http://www.evenimentulzilei.ro/politica/?news_id=161139.

Au apărut însă și nemulțumiri. De exemplu în cadrul filialei Bihor, inițial a fost pus pe liste Octavian Bot care a intrat în filiala PD printr-o minciună, promițând trecerea a trei sferturi din AP la PD, ulterior el a fost eliminat de pe liste ceea ce adus la demisia lui din PD și trecerea la PSD. El era un traseist notoriu, de altfel scoaterea sa de pe liste s-a făcut la sugestia Coaliției pentru un Parlament Curat. Interesant este modul său de gândire, în ceea ce privește fidelitatea politică: „Aș putea să schimb o sută de partide fără să am vreo mustrare de conștiință”¹.

Interesante sunt și alte cazuri. De exemplu cel al PD Timiș unde listele cuprindeau pe Valeriu Tabără și Nicolae Trăilă, foști membri PSD până de curând. Proteste au apărut și în cazul filialei Gorj unde Pantelimon Manta era decis să se bată până la capăt pentru a rămâne pe listă, considerând că filiala ar înregistra un colaps la alegeri, dacă el nu ar fi primul pe listă la Senat. O situație asemănătoare era la Argeș unde Ion Cârstoiu a fost respins de pe liste, în ciuda sprijinului membrilor PD Gorj, ca lipsit de performanțe politice, dar după câștigarea alegerilor a primit postul de prefect². Cazul cel mai faimos a fost cel din organizația Prahova unde senatorul Romeo Hanganu, dezamăgit că nu mai este pe liste, a trecut la PUR, împreună cu cinci consilieri județeni³.

Un moment de răscruce în această campanie pentru alegerile generale a fost retragerea la începutul lui octombrie 2004 a lui Theodor Stolojan din cursa pentru președinție și de la conducerea PNL. Indiferent de motivația gestului său, de caracterul premeditat sau nu al acestuia, înlocuirea lui Stolojan cu Traian Băsescu în cursa prezidențială a avut o importanță enormă.

La alegerile din 28 noiembrie 2004 Alianța D.A. PNL-PD a obținut 31,77% din voturile pentru Senat, și 31,33% din cele pentru Camera Deputaților, net peste scorul cumulat al celor două partide în 2000. Aceste voturi s-au materializat în 112 deputați (64 PNL și 48 PD) și 49 senatori (28 PNL și 21 PD). Aceasta a confirmat opiniile celor care considerau că proiectul D.A. este unul de succes.

Evenimentul cel mai important al acestor alegeri a fost fără îndoială intrarea lui Traian Băsescu în turul al doilea, cu 33,92% din voturi și câștigarea funcției de președinte în turul al doilea din 13 decembrie 2004.

Ceea ce a urmat, formarea guvernului pe baza unor alianțe cu UDMR și PUR (soluția imorală în viziunea lui Traian Băsescu), precum și atribuirea posturilor de prefecți, subprefecți și alte funcții în administrația centrală și locală, se înscrie perfect în logica partidocrației și a unui sistem de partide-cartel⁴.

REORIENTAREA DOCTRINARĂ A PD

Un aspect care întărește ideea cartelizării partidelor politice românești este acela privind reorientarea doctrinară a mai multor formațiuni politice către ideologia populară.

¹ *Ibidem*, 21 noiembrie 2004, http://www.evenimentulzilei.ro/vest/?news_id=172245.

² *Ibidem*, 26 septembrie 2004, http://www.evenimentulzilei.ro/politica/?news_id=168673.

³ *Ibidem*, 12 octombrie 2004, http://www.evenimentulzilei.ro/politica/?news_id=167352.

⁴ Pentru un comentariu detaliat asupra subiectului, v. Daniel BARBU, „Can Democracy Be its Own Enemy? The Intended Consequences of the 2004 Romanian Elections”, *Studia Politica. Romanian Political Science Review*, vol. V, no. 1, 2005, pp. 9-17.

Insertia internațională a PD s-a făcut într-un „al doilea val de deschidere al Internaționalei Socialiste”¹, deși nu s-a înscris în aceeași logică de adeziune ca pentru celelalte partide est-europene din al doilea val. Astfel aceste partide au fost integrate în IS ca urmare a rezultatelor electorale pe care foștii comuniști le-au obținut. În cazul PD recunoașterea internațională este mai mult rezultatul coaliției cu PSDR, decât o urmare a succeselor electorale.

Colaborarea PD cu Internaționala Socialistă a început în 1992 la Congresul de la Berlin al acesteia, când Petre Roman a fost invitat să participe la lucrările Congresului. În mai 1994, PD participă pentru prima oară la o reuniune a Comitetului Internaționalei Socialiste pentru Europa Centrală și Orientală (SICEE) unde s-a decis participarea permanentă a PD la toate sesiunile SICEE².

În 1995 la reuniunea SICEE de la Praga, sub conducerea lui Piero Fassino, Internaționala Socialistă recomandă acceptarea PSDR și PD. În decembrie 1995 recomandarea făcută la Praga este prezentată Consiliului Internaționalei Socialiste. Ca atare, la al XX-lea Congres al Internaționalei Socialiste ținut la New York în 9-11 septembrie 1996 cu participarea lui Petre Roman și Sergiu Cunesco, PD și PSDR sunt acceptate ca membri consultativi în cadrul unei ceremonii care a avut loc pe 11 septembrie la sediul ONU din New York. În 1999 PD și PSDR devin membri cu drepturi depline ai Internaționalei Socialiste în urma Congresului al XXI-lea al IS de la Paris.

Integrarea în organismul socialiștilor europeni (Partidul Socialiștilor Europeni) a urmat un traseu asemănător. Astfel la reuniunea Biroului Partidului Socialiștilor Europeni din 4 martie 1998, prezidată de către Rudolf Scharping, PD și PSDR sunt acceptate ca membri observatori ai PES. Iar la reuniunea Biroului PES din 3 februarie 1999, în vederea pregătirii Congresului de la Milano, socialiștii europeni adoptă decizia de a recomanda ca 12 partide din Europa de Est să primească statutul de partide asociate, printre acestea aflându-se PD și PSDR. Această decizie devine efectivă după Congresul de la Milano din martie 1999³.

Perioada care a urmat a fost caracterizată de adâncirea problemelor dintre PD și organisme socialiste internaționale, deoarece acestea din urmă favorizau PSD. Sprijinul acordat PSD a fost cel mai evident în cazul alegerilor locale și generale din 2004, când, potrivit lui Radu Berceanu:

„Reprezentanți foarte înalți ai IS au venit la București, au stat în tot cursul vizitei numai cu reprezentanții PSD și au sprijinit candidatul PSD pe față. Nu au trecut și pe la noi și n-au avut contacte și cu candidatul nostru. Lucrurile s-au repetat și în campania pentru alegerile generale”⁴.

Primul care va aduce în discuție modificarea doctrinei PD în sensul transformării sale în partid popular a fost Sorin Frunzăverde, vicepreședintele pentru relații internaționale al PD, însă el va întâmpina opoziția celorlalți lideri ai partidului și abia în februarie 2005 va primi mandatul pentru începerea unor negocieri cu Partidul Popularilor Europeni⁵.

¹ Ramona COMAN, „La coopération paneuropéenne des partis politiques”, *Studia Politica. Romanian Political Science Review*, vol. II, no. 1, 2002, p. 208.

² Sorina SOARE, „Le rôle de l’Internationale Socialiste et du Parti des Socialistes Européens dans l’investiture démocratique des sociaux-démocrates roumains”, *Studia Politica. Romanian Political Science Review*, vol. II, no. 4, 2002, p. 1210.

³ *Ibidem*, pp. 1209-1210.

⁴ *Evenimentul Zilei*, 25 februarie 2005, http://www.evenimentulzilei.ro/politica/?news_id=179916.

⁵ *Ibidem*, 25 februarie 2005, http://www.evenimentulzilei.ro/politica/?news_id=179916.

Președintele interimar al PD, Emil Boc, va declara într-o întâlnire cu reprezentanții Partidului Socialiștilor Europeni, că: „Conducerea PD se derulează pe baza moțiunii România puternică. România social-democrată. Orice alte discuții pe teme de afiliere internaționale sunt inutile până după congres”¹.

Discuțiile privind schimbarea doctrinei au continuat în perioada următoare, drept care la Consiliul Național de Coordonare întrunit pe 7 mai 2005, cei 800 de delegați au votat pentru modificarea articolului 89 din statutul partidului, care stipula că PD este un partid de orientare social-democrată. Ca atare candidații la funcția de președinte al partidului vor putea propune moțiuni de altă culoare politică.

Ca urmare a acestei modificări a statutului, Emil Boc și-a depus candidatura la președinția PD pe baza unei moțiuni populare, intitulată „*România prosperă, România democratică*”, care înseamnă în opinia sa „punerea în acord a doctrinei sale cu dominantele acțiunilor și practicii sale politice, de la apariție și până acum”. Moțiunea Boc a fost susținută de 34 de președinți de organizații județene ale PD și de 75 de persoane din aparatul guvernamental².

Într-un interviu acordat *Revistei 22* Emil Boc va detalia această poziționare a sa către curentul popular exprimându-și clar, precis și fără echivoc poziția sa cu privire la ceea ce ar trebui să fie PD pe scena politică românească:

„Un partid situat pe centru, bazat pe opțiunea populară și care să adere la PPE [...] Opțiunea pentru Partidul Popular, pentru doctrina populară reprezintă pentru PD un pas logic înainte, o continuare firească a acțiunilor pe care le-am întreprins până în momentul de față. Și când spun asta, mă refer la faptul că în 25 iunie nu vom face altceva decât să punem în acord acțiunea noastră politică din ultimii ani cu orientarea doctrinară și ideologică a PD. Încet, dar sigur, conștient sau nu, PD s-a deplasat de mult spre centrul scenei politice românești, unde ne aflăm în momentul de față, și în acest context singura opțiune o reprezintă doctrina populară și aderarea la PPE. Deci acuzația de oportunism nu se verifică dacă cineva cu bună-credință privește modul în care s-a raportat PD la politica românească. Și asta începând chiar cu '96, în cadrul guvernării pe care am avut-o atunci, dar și în perioada din opoziție, de când am format Alianța PNL-PD, când practic ne-am afirmat ca un partid situat pe centrul scenei politice românești. Astăzi noi nu facem altceva decât să legalizăm de drept o situație de fapt”³.

Președintele Traian Băsescu, deși exprimase anterior susținerea sa pentru social-democrație și încrederea că PD poate recupera culoarul de stânga din România, își va afirma ulterior speranța că:

„PD se va orienta către doctrina populară și că alte forțe politice se vor alătura acestei forțe politice de care România are nevoie. Deoarece România este o mașină care merge cu roțile numai pe o parte, pe cealaltă nu are roți. PD va aluneca puțin spre centru-dreapta pentru a putea crea roțile de pe partea dreaptă, pentru ca mașina să poată valorifica toată șoseaua”⁴.

Convenția Națională Extraordinară a PD reunită pe 25 iunie îl va alege ca președinte al PD pe Emil Boc, cu 3 555 de voturi pentru, 144 contra și 16 anulate,

¹ *Ibidem*, 5 martie 2005, http://www.evenimentulzilei.ro/politica/?news_id=180575.

² *Ibidem*, 7 iunie 2005, http://www.evenimentulzilei.ro/politica/?news_id=188151.

³ „Curentul popular”, *Revista 22*, an XV, nr. 798, 24 iunie-1 iulie 2005.

⁴ *Evenimentul Zilei*, 2 iunie 2005.

aprobând totodată în unanimitate retragerea din Internaționala Socialistă și începea negocierilor cu Partidul Popular European¹.

Se va realiza astfel, ceea ce Traian Băsescu, într-un interviu din 2004 despre posibilitatea fuziunii cu PNL și transformarea în partid popular, considera aproape imposibil:

„Gândiți-vă că numai structurile organizatorice ale Partidului Democrat includ peste 45 000-50 000 de oameni, în afară de membri. Să le spui la 45 000 de oameni «de mâine nu mai ești social-democrat, ești popular!». De ce? Pentru ca așa am stabilit eu, discutând cu bătrânul Stoica. E ca și cum i-ai spune cuiva «fii fericit, de mâine ai altă nevastă!». Cum merge? E greu!»².

FENOMENUL MIGRAȚIILOR POLITICE

Un ultim capitol va analiza un fenomen interesant care a avut loc la nivelul membrilor, este vorba de plecările unor personalități marcante ale PD și a unui număr destul de important de aleși locali. Vom încerca să analizăm motivele acestor „defecțiuni” și să vedem care au fost factorii majori care au stat la baza lor. Această analiză are drept finalitate demonstrarea faptului că în cazul unora din membrii PD nu există o clară apartenență ideologică și o loialitate față de partid, astfel încât aceste caracteristici, alăturate unei slabe structurări interne și unei relații deficitare între nivelul central și cel local, ar putea constitui o explicație a acestor plecări.

Credem că aceste migrații politice se constituie în dovada cea mai clară a faptului că PD se înscrie într-o logică cartelizantă, partidocratică, în care identitatea partidistă, ideologia, fidelitatea față de o formațiune politică nu contează, singurul lucru important fiind interesele personale sau de grup.

Datele privind numărul de mandate obținute de PD pentru diversele tipuri de alegeri din 2000 vor fi prezentate comparativ cu cele existente la începutul anului 2003 și al anului 2004 pentru că evoluția acestora mi se pare interesantă datorită numărului important de „migrații politice” de la un partid la altul, fenomen emblematic pentru spațiul politic românesc și care se manifestă la toate nivelurile politice.

În anul electoral 2000 și în perioada care a urmat, PD a cunoscut în rândul membrilor săi numeroase „defecțiuni”, cum le numește Traian Băsescu, într-un interviu recent. Acestea au fost în special la nivelul aleșilor locali, dar și al unor lideri naționali ai PD, care au părăsit acest partid în favoarea altor partide.

Aceste plecări din PD, deși au avut motivații extrem de diverse, se pot clasifica în trei mari categorii:

- cele ale membrilor PD care dețin funcții în administrația publică locală, care pot fi explicate într-o oarecare măsură prin presiunile PSD-ului și prin slaba identificare partidistă a aleșilor;
- cele care au drept cauză nemulțumirile apărute în legătură cu alegerile locale și generale atât cele din 2000, cât și cele din 2004.
- cele generate de procesul de reorganizare internă a PD în această perioadă și de evoluțiile sale pe scena politică românească.

¹ Raluca ALEXANDRESCU, „Cronologia vieții politice din România 1 aprilie-30 iunie 2005”, *Studia Politica. Romanian Political Science Review*, vol. V, no. 3, 2005, p. 774.

² Traian BĂSESCU, „Sunt un «boc» cu creastă, că-s președinte”, *Revista 22*, nr. 752, 3-10 august 2004.

Este greu de stabilit în fiecare caz care a fost motivația reală, cea invocată de cel în cauză trebuind să fie admisă cu precauție. Cert este faptul că în multe din aceste cazuri nu a existat o motivație unică, procesul decizional având o motivație complexă.

Vom analiza întâi modificările survenite în numărul reprezentanților PD în administrația publică locală, urmând să luăm ulterior în discuție celelalte cazuri.

Pentru început trebuie să precizăm că acest fenomen este generalizat și nu se aplică doar în cazul PD. Astfel conform unor studii ale Institutului pentru Politici Publice, în octombrie 2003 numărul aleșilor locali care migraseră de la un partid la altul era de 1 268, adică 37,21% din totalul primarilor. Deci la trei ani de la alegerea lor peste o treime din primari se regăsesc în alt partid decât cel cu care au câștigat alegerile în 2000¹.

O situație asemănătoare avem și în cazul migrației parlamentare, astfel un studiu privind mobilitatea parlamentară în legislatura 2000-2004 arată că această mobilitate a afectat aproape 20% din parlamentari².

Dacă urmărim dinamica numărului primarilor PD la diverse momente de timp vom observa o clară diminuare a acestuia. Astfel dacă în urma alegerilor, PD a obținut 482 de posturi de primari, la 15 februarie 2002 avea 370, iar la 30 ianuarie 2003 mai erau doar 328, ceea ce dă o reducere de 154 în cifre absolute, care reprezintă aproximativ o treime din numărul din 2000. Inițial 13 dintre ei fuseseră aleși primari ai unor municipii, la începutul anului 2002 rămăseseră 8, pentru ca în 2003 numărul lor să crească la 9 (în procente această reducere este de o treime, ulterior de un sfert). La orașe dinamica este 23-22-18. Cele mai mari diferențe apar la nivelul comunelor, unde în 2000 PD era reprezentat de 447 de primari, iar în 2002 erau doar 340, pentru ca la începutul anului 2003 să rămână 301. Interesant este faptul că pentru începutul lui 2002 datele arată că 61 de primari, actualmente membri PD, fuseseră aleși pe listele altor partide, venind ulterior la PD. Este de remarcat și distribuția geografică a acestei dinamici existând astfel județe în care numărul primarilor PD a crescut (ex. Arad, Bihor, Caraș-Severin) și altele în care el a scăzut extrem de mult, până la 0 în unele cazuri (ex. Constanța, Călărași, Vrancea, Giurgiu).

Ulterior situația devine și mai alarmantă, astfel în octombrie 2003 PD mai avea 307 primari, adică 10,3%, ceea ce se traduce printr-o scădere de peste 6%³.

Pentru consilierii locali și cei județeni datele nu ne permit decât comparația între 2000 și începutul lui 2002. Aceste date arată o creștere a numărului de consilieri locali de la 5 476 în 2000 la 5 630 în 2002, și păstrarea aproape nemodificată a numărului de consilieri județeni (203, respectiv 200).

Cum s-ar putea explica atunci această dinamică descendentă a numărului primarilor? Cea mai des întâlnită explicație este aceea a presiunilor făcute de PSD asupra aleșilor locali prin diverse metode. Această părere este susținută de doamna senator Maria Petre care afirmă că: „PSD utilizează fondurile publice exclusiv pe criterii politice, practică șantajul, amenințarea etc”⁴. O explicație puțin mai nuanțată o oferă Cătălin Marinescu, președintele organizației PD Ialomița (organizație care a pierdut până acum o treime din primarii aleși în 2000):

---

¹ *Dinamica apartenenței politice a primarilor din România – cu un an înainte de viitoarele alegeri din 2004*, Institutul Pentru Politici Publice, București, 2003, p. 11, www.ipp.ro.

² Alexandru RADU, Violeta STOLERU, „Mobilitatea parlamentară”, *Sfera Politicii*, nr. 110-111, 2004, p. 29.

³ *Dinamica apartenenței politice a primarilor din România...cit.*, p. 14.

⁴ Interviu cu autorul lucrării, din data de 17 mai 2003.

„Plecările pot fi explicate prin carențele de legislație (în cazul demnitarilor aleși pe liste plecarea nu este sancționată în nici un fel), prin modul în care se atribuie bugetul autorităților locale, prin presiunile politice (sub guvernarea PSD acesta a fost principalul motiv, tendința permanentă de a acapara tot) și prin calitatea oamenilor”¹.

Prezentarea acestor presiuni este făcută foarte tranșant în Rezoluția adoptată la Reuniunea primarilor PD, care a avut loc la Lugoj în 15 iunie 2002:

„Guvernul Năstase și instrumentele sale politice – prefectii și serviciile ministeriale descentralizate în teritoriu – pe de o parte, precum și președinții consiliilor județene și majoritatea acestor consilii, dominate politic de PSD – pe de altă parte –, acționează în disprețul prevederilor constituționale și legale privind autonomia locală, a aspirațiilor și nevoilor comunităților locale reprezentate de primarii, viceprimarii și consilierii membri ai Partidului Democrat. PSD și Cabinetul Năstase impun, prin prefecti, tutela politic-administrativă, practică șantajul și intimidarea față de primarii și consilierii locali ai opoziției”².

În același sens se exprimă și mass-media. Astfel *Adevărul* din 28 octombrie 2002 vorbește de faptul că „după doar jumătate de mandat PSD a pus stăpânire pe România”, dominând aproape toate Consiliile Județene și racolând peste 600 de primari de municipii, orașe și comune. Se consideră totodată că „PSD și-a făcut un obiectiv din a lua cât mai mulți din aleșii locali ai PD, pentru a lăsa partidul lui Băsescu fără bază”³. Iar *Evenimentul Zilei* din 4 noiembrie același an considera că aceste migrații sunt „rezultatul unei strategii bine și migălos gândite”, iar „explicația dată de dezertori e că, dacă nu treceau, nu puteau face nimic. În momentul în care au trecut la PSD, orice proiect a fost bun și aplicabil”⁴.

Într-o monitorizare realizată de Liga Aleșilor Locali din PNL se arată că

„PSD a ajuns să monopolizeze administrația locală deținând 80% din primari – față de 30% cât obținuse la alegerile locale din 2000, opoziția a mai rămas, în prezent, cu doar trei președinți de consilii județene, în timp ce PSD conduce restul de 38 de județe. Toate au fost obținute prin presiuni și șantaj, cea mai utilizată pârghie de șantaj reprezentând-o alocațiile din bugetele județene către comunitățile locale, care se acordă, în cele mai multe cazuri, numai pe criterii politice”⁵.

O altă cauză a scăderii numărului aleșilor locali ai PD este legată de faptul că în unele organizații se creaseră legături strânse între liderii PD județeni și reprezentanții în administrația publică locală, astfel încât o eventuală demisie a primilor, a implicat și plecarea unui număr important de primari (ex. cazurile: Constanța, Bistrița, Vrancea etc.).

Vom încerca să analizăm acum motivațiile unor demisii ale unor lideri de nivel național care au părăsit PD în favoarea altor partide. O explicație o furnizează Petre Roman care spune că: „La noi, trădarea a ajuns să fie răsplătită cu funcții de conducere, de aceea o găsim în viața de partid într-un procent colosal de mare”⁶.

¹ Interviu cu autorul lucrării, din data de 13 martie 2003.

² <http://www.pd.ro/Politica/lugoj.htm>.

³ *Adevărul*, nr. 3840, 28 octombrie 2002, p. 1.

⁴ *Evenimentul Zilei*, 4 noiembrie 2002, http://www.evenimentulzilei.ro/transilvania/?news_id=102102.

⁵ *Ibidem*, 2 iunie 2003, http://www.evenimentulzilei.ro/politica/?news_id=121853.

⁶ Petre ROMAN, *Mărturii provocate. Convorbiri cu Elena Ștefci, Paideia, București, 2002, p. 179.*

Dacă inițial PD a făcut figura unei formațiuni disciplinate, neînțelegerile din interior necăpătând amploare în exterior, în 1998, când PD se afla la guvernare, are loc primul val de retrageri impuse din PD ai căror principali protagoniști au fost deputații Adrian Severin și Adrian Vilău.

Această situație s-a reprodus în septembrie 1999, când o serie de membri marcați ai partidului au demisionat. Aceștia din urmă, Victor Babiuc, Radu F. Alexandru, George Șerban și Cazimir Ionescu vor alege înscrierea în PNL în mai 2000 (primul va reveni însă în PD în 2003)¹. La scurt timp, iunie 2000, senatorul PD Triță Făniță își anunță demisia din partid ca urmare a faptului că acesta nu susținuse o moțiune inițiată de el². Un alt demisionar din PD, senatorul Viorel Pană, care părăsise această formațiune pentru că îl apăraseră în Senat pe Ștefan Boboc, președintele CNVM, arestat în scandalul SAFI, se va reîntoarce în PD (octombrie 2000) după ce fusese membru PSD, fiind ales senator pe listele de Constanța.

O serie de probleme care au adus cu ele și unele demisii din partid, au apărut ca urmare a discuțiilor privind listele de candidați pentru alegerile generale din 2000. Cel mai cunoscut caz este cel de la Constanța. Aici, presiunile conducerii centrale de a-și impune candidații pe listele pentru Camera Deputaților și Senat (Bogdan Niculescu-Duvăz, respectiv Viorel Pană), au dus la demisia președintelui organizației județene a PD, Stelian Duțu³. Alături de acesta, care ocupa funcția de președinte al Consiliului Județean Constanța, au plecat 25 de membri ai Biroului Județean, 28 de primari, 22 de viceprimari, o mare parte a consilierilor județeni și locali (8 consilieri județeni și 4 municipali) și 102 membri, care ulterior (20 octombrie) au intrat în PNL⁴.

Conducerea PD a dat o explicație diferită acestor demisii, astfel Radu Berceanu afirma că la Constanța „a fost lupta unei singure persoane – Stelian Duțu – cu conducerea centrală a PD”. Totodată Berceanu îl acuza de „șantaj” pe fostul lider de organizație constănțeană, spunând că, în realitate, nu Stelian Duțu a fost purtătorul de cuvânt al PD Constanța, ci membrii organizației au fost purtători de interese ale lui Duțu: „Acolo el își realizase un fel de organizație personală, devenise o interdependență prin relații personale și prin relații de genul angajat-angajator ș.a.m.d.”⁵.

Traseul ulterior al lui Duțu a fost foarte interesant. După înscrierea în PNL, a încercat fără succes să reîntre în PD (februarie 2001), s-a înscris în PUR (5 martie 2001) împreună cu 23 de primari, 15 viceprimari, opt consilieri județeni, cinci consilieri municipali și 187 de consilieri locali din județul Constanța⁶, pentru ca în primăvara lui 2003 să revină în PD (revenire care a provocat numeroase nemulțumiri și chiar demisia senatorului Viorel Pană din funcția de vicepreședinte al PD). Faptul că în aceste schimbări succesive de partide, Stelian Duțu a fost însoțit de un număr mare de aleși locali, poate confirma ideea influenței liderului județean asupra membrilor locali, dar și pe aceea susținută de conducerea PD, privind relațiile clientelare care s-au dezvoltat în acea organizație.

O altă demisie cauzată de discuțiile asupra candidaturilor s-a înregistrat la Iași, unde Gheorghe Nichita, fostul candidat al PD pentru funcția de primar al municipiului Iași, a trecut la PDSR:

¹ *Evenimentul Zilei*, 19 mai 2000, http://www.evenimentulzilei.ro/politica/?news_id=31134.

² *Ibidem*, 9 iunie 2000, http://www.evenimentulzilei.ro/politica/?news_id=29175.

³ *Ibidem*, 18 octombrie 2000, http://www.evenimentulzilei.ro/politica/?news_id=59196.

⁴ *Ibidem*, 21 octombrie 2000, http://www.evenimentulzilei.ro/politica/?news_id=59342.

⁵ *Ibidem*, 20 octombrie 2000, http://www.evenimentulzilei.ro/politica/?news_id=59289.

⁶ *Ibidem*, 5 martie 2001, http://www.evenimentulzilei.ro/politica/?news_id=38598.

„S-au organizat trei tururi pentru alegerea Președintelui organizației municipale a Partidului Democrat, numai ca să fiu schimbat. Acum, Președinte la municipiu este subprefectul Spiridon Crețu, care nu dorește să fie înscris pe listele de deputați și toată lumea-i fericită. La PDSR nu am pretenția să fiu trecut pe vreo listă, dar măcar nu mai asist la niște mașinațiuni abjecte”¹.

Conducerea PD explică această demisie prin faptul că PD nu-l mai sprijinea pentru postul de manager al Regiei de Apă, după alegeri, el riscând posibilitatea de a rămâne pe drumuri. Actualmente el este primar al Iașiului din partea PSD.

Cele mai multe plecări din PD s-au înregistrat în perioada 2001-2002, prilejuite de restructurarea internă a partidului. O primă demisie a fost cea a lui Dumitru Moinescu, purtătorul de cuvânt al PD și președintele interimar al organizației județene Constanța, care a survenit ca urmare a Colegiului Director al PD din 28 februarie 2001. Acesta este văzut ca o primă „victimă” în războiul dintre Roman și Băsescu, el fiind constrâns să demisioneze după ce îl sprijinise pe al doilea². Ulterior el s-a reîntors în PD devenind la alegerile locale din 2004 primarul orașului Megidia.

Următorul pe această listă a demisionarilor va fi Victor Boștinăru, secretar executiv al PD pentru relațiile internaționale, care în legislatura trecută ocupase funcția de președinte al Comisiei de politică externă a Camerei Deputaților și lider al Comisiei pentru integrare europeană a Parlamentului României. El și-a motivat gestul prin „evoluiile din ultima perioadă” din interiorul PD³:

„Am considerat împreună cu alții, mai puțin gălăgioși și mai puțin agresivi, că singura șansă a PD după eșecul din alegeri era o reconstrucție organizatorică și instituțională profundă, care să țină seama de realitatea politică post-electorală din România [...] Încercările mele și ale altor colegi de a aduce lucrurile pe un făgaș rațional s-au dovedit nefructuoase, răspunzându-mi se cu ostilitate sau răceală”⁴.

O serie de demisii ale unor lideri marcanți ai PD au avut ca fundal Convenția Națională Extraordinară din mai, care a dus la înlocuirea președintelui partidului. Cu doar câteva zile înaintea acesteia (15 mai 2001) unul dintre susținătorii motiunii lui Petre Roman, deputatul de Arad, Dan Ionescu își va da demisia din PD și se va înscrie în PSD. El își motivează gestul prin aceea că a fost dezamăgit de lipsa de solidaritate în echipa democratică de la Arad în realizarea promisiunilor electorale⁵.

Un număr important de demisionari se va înregistra imediat după schimbarea președintelui PD, când mulți dintre susținătorii fostului președinte au părăsit formațiunea democratică pentru alte partide. Astfel, senatorul Avram Filipaș și deputatul Cristian Dumitrescu au demisionat pe 23 mai din PD. Profesorul Avram Filipaș a refuzat să-și motiveze gestul, dar a declarat că are încredere în viitorul PD. În legătură cu profesorul Avram Filipaș, Traian Băsescu a afirmat că „acesta a devenit membru PD cu o săptămână înainte de alegerile din 2000 și nu a avut niciodată activitate în PD – e un independent și va fi independent tot timpul”⁶.

¹ *Ibidem*, 1 septembrie 2000, http://www.evenimentulzilei.ro/politica/?news_id=57051.

² Monica BOTEZ, Dana MĂNESCU, Caterina PREDA, „Cronologia vieții politice din România, 1 ianuarie-31 martie 2001”, *Studia Politica. Romanian Political Science Review*, vol. I, no. 2, 2001, p. 526.

³ *Ziua*, 10 martie 2001, <http://www.ziua.ro/search.php?class=2001&id=14599&keyword=PD&style=3>.

⁴ *Evenimentul Zilei*, 10 martie 2001, http://www.evenimentulzilei.ro/politica/?news_id=38867.

⁵ *Ibidem*, 16 mai 2001, http://www.evenimentulzilei.ro/politica/?news_id=36383.

⁶ *Ziua*, 24 mai 2001, <http://www.ziua.ro/search.php?class=2001&id=29008&keyword=PD&style=3>.

Cristian Dumitrescu și-a motivat demisia prin aceea că nu se mai regăsește în politica pe care o propune programul PD adoptat în Convenția Națională Extraordinară și că nu poate fi de acord cu o politică „situată la stânga social-democrației de tip modern”, el susține că nu este de acord nici cu modificările aduse la statutul partidului, care „îngrădesc dreptul la libera exprimare” și care „condamnă criticile la adresa mișcării câștigătoare”. Noua conducere a PD și-a exprimat „regretul” față de plecarea celor doi parlamentari din partid, cu atât mai mult cu cât unul dintre ei invocă democrația:

„Democrație înseamnă și respectarea votului dat de partid. Cristian Dumitrescu face aceeași afirmație pe care am auzit-o și la dl senator Petre Roman, că nu se regăsește în mișcarea mea. Nici unul, nici celălalt nu au indicat măcar o teză din mișcarea mea care să nu fie social-democrată, cu atât mai mult cu cât, pentru ușurință, le-am numerotat de la 1 la 100. Dumitrescu confundă voit obligativitatea decenței în susținerea programelor cu dreptul la libera exprimare”¹.

Mai multe demisii se vor înregistra și în unele organizații județene (Brașov, Maramureș). La Brașov primul care pleacă este Aristotel Căncescu, președintele Consiliului Județean și liderul organizației județene a PD (acesta se va înscrie în PNL în martie 2002), care va fi urmat de consilierul județean Radu Ispas, membru al Biroului Permanent al PD Brașov, de vicepreședintele județean Adrian Olteanu (25 mai) și președintele organizației municipale Brașov Emil Niță (29 mai). De asemenea demisionează și președintele Consiliului Județean Maramureș, care era în același timp și vicepreședinte al filialei județene a PD².

Alte demisii vor apărea odată cu alegerile pentru noile structuri de conducere naționale. Astfel în 14 iunie 2001 fostul secretar de stat în Ministerul Învățământului în perioada 1998-2000, Adrian Miroiu, demisionează din PD și se înscrie în PNL, susținând că gestul său nu este determinat de schimbarea conducerii partidului, ci de schimbarea ideologiei, orientării și acțiunilor sale³.

O altă plecare va fi cea a senatoarei Simona Marinescu care, imediat după retragerea din cursa pentru un loc de vicepreședinte în Biroul Permanent Național, își va da demisia din PD, a doua zi (16 iunie 2001) fiind aleasă în conducerea PSD⁴. La scurt timp, întregul Birou Permanent Județean al PD Vrancea își dă demisia în semn de solidaritate cu aceasta. Din nou vedem importanța pe care o are un lider în organizația locală, care îl urmează în deciziile sale.

Un alt înfrânt în competiția pentru un post de vicepreședinte, senatorul Sorin Vornicu, membru fondator al PD, susținător al mișcării Băsescu, președinte al organizației județene Neamț și secretar al Senatului, va părăsi acest partid pentru PSD, cu motivația că în ultimii doi ani de activitate în PD a trăit momente care l-au determinat să constate „cu durere în suflet” că nu există nici o legătură între eforturile depuse pentru partid și recunoașterea acestora. Vornicu apreciază că, și după instalarea noii conduceri a partidului, „mare parte din metehnele PD se perpetuează”⁵.

¹ *Evenimentul Zilei*, 24 mai 2001, http://www.evenimentulzilei.ro/politica/?news_id=36748.

² Monica BOTEZ, Dana MĂNESCU, Damiana OȚOIU, Caterina PREDA, Alexandra ROTILEANU, „Cronologia vieții politice din România 1 aprilie-30 iunie 2001”, cit., pp. 827-828.

³ *Ziua*, 21 iunie 2001, <http://www.ziua.ro/search.php?class=2001&id=33211&keyword=PD&style=3>.

⁴ Monica BOTEZ, Dana MĂNESCU, Damiana OȚOIU, Caterina PREDA, Alexandra ROTILEANU, „Cronologia vieții politice din România 1 aprilie-30 iunie 2001”, cit., p. 831.

⁵ *Evenimentul Zilei*, 19 iulie 2001, http://www.evenimentulzilei.ro/politica/?news_id=66227.

Luna august 2001 va aduce și ea o serie de demisii, de astă dată la nivelul organizațiilor județene sau de sector. Fostul președinte al organizației PD din Sectorul 3, Dan Zamfir, suspendat pe 23 iulie de către Biroul Permanent Național al PD deoarece „a blocat fuziunea cu structurile locale ale PNR”, (după cum a anunțat, atunci, vicepreședintele Adrian Videanu) i-a adresat o scrisoare deschisă lui Traian Băsescu în 2 august. În aceasta îl atenționează că „acțiunile de vendetă împotriva celor care au susținut altă moțiune s-au întetit”. Zamfir îi cere lui Băsescu să oprească „epurarea politică” declanșată în acest partid împotriva celor care l-au susținut pe Petre Roman. Fostul președinte PD Sector 3 crede că în BPN a apărut „un grup restrâns care s-a transformat într-un veritabil comando de inchiizitori care execută președinții de organizații și persoane care nu sunt pe placul lui Băsescu, în cel mai pur stil bolșevic”¹. Ulterior, pe 7 august, el va fi exclus din partid în urma unei ședințe a Colegiului Director, motivația excluderii constând în faptul că acesta a adus grave prejudicii imaginii PD, aducând în presă dezbaterile din interiorul partidului și constituindu-se în denigrator al conducerii alese a partidului.

În același timp, pe 4 august, un grup de 11 membri marcanți ai PD Prahova, conduși de președintele acestei organizații, Corneliu Ruse, vor părăsi PD fiind nemulțumiți de „stilul total nedemocratic” în care el îi înlătură din partid pe susținătorii lui Petre Roman. O altă nemulțumire, pentru care părăsesc PD, se referă la măsurile luate privind filiala prahoveană, demisionarii acuzându-l pe Băsescu de faptul că a înlocuit cu „oameni servili” Paulei Ivănescu (pe care o denumesc „un geniu al manipulării tuturor în scopul realizării intereselor persoanei sale”) conducerea organizației județene Prahova, „aleasă democratic”². 4 dintre aceștia vor anunța pe 8 august crearea Grupului Independenților Democrați, ce s-ar putea constitui într-o nouă mișcare politică sau va adera la un alt partid. Traian Băsescu va răspunde acestei inițiative spunând că „în ceea ce privește crearea Grupului Independenților Democrați, cel puțin așa cum se arată acum, pare a fi un grup care adună multe zerouri, adică zero în politică și multe zerouri din afaceri dubioase”³ și că „mesajul noii conduceri a PD, când oameni de teapa lui Corneliu Ruse părăsesc partidul, este următorul: vremea lichelelor, a învârtiților, a oportuniștilor și a celor certați cu legea în PD s-a terminat”⁴.

Va urma o perioada mai calmă în ceea ce privește demisiile unor lideri naționali sau județeni ai PD în a doua jumătate a anului 2001 și prima jumătate a lui 2002, continuând însă plecările aleșilor locali ai acestuia. Seria demisiilor se va relua în toamna anului 2002, după ce în vară Adrian Năstase lansase un apel la „destructurarea filialelor PD din țară”.

Președintele Consiliului Județean Bistrița-Năsăud, Gheorghe Marinescu, va demisiona din PD și se va înscrie în PSD la 25 octombrie, fiind urmat de 20 de primari din județ. Marinescu a declarat că a tot sperat ca PD și PSD să se unească, dar, cum acest lucru nu s-a mai întâmplat, a considerat necesar, spre binele județului, să treacă în partidul de guvernământ. În opinia sa, din momentul trecerii la PSD, județul Bistrița-Năsăud va intra în grațiile Bucureștiului și va beneficia de o mai consistentă susținere financiară. Vicepreședintele PD, Ioan Oltean, a declarat că președintele Consiliului Județean Bistrița a fost obligat să se înscrie în PSD în urma unui

¹ *Ziua*, 2 august 2001, <http://www.ziua.ro/search.php?class=2001&id=41541&keyword=PD&style=3>.

² *Evenimentul Zilei*, 4 august 2001, http://www.evenimentulzilei.ro/politica/?news_id=64016.

³ *Ziua*, 9 august 2001, <http://www.ziua.ro/search.php?class=2001&id=42387&keyword=PD&style=3>.

⁴ *Evenimentul Zilei*, 9 august 2001, http://www.evenimentulzilei.ro/politica/?news_id=64189.

șantaj economic „de tip mafiot”, după ce miniștrii Cabinetului Năstase l-au asigurat că va primi mai mulți bani de la buget¹.

Pe 31 octombrie organizația PD a sectorului 2 a trecut la PSD. Președintele organizației, Ioan Mircea Radu, și-a dat demisia, anunțând că va lua în PSD încă 500 de membri PD din rândul organizației. Acesta susține că a plecat din cauza deputatului PD de București, Anca Boagiu, unul dintre oamenii de suflet ai lui Traian Băsescu. „De un an mă toacă pentru că eu am câștigat președinția organizației, iar ea a vrut în acest post pe altcineva. În partidul ăsta fiecare își pune oamenii lui”, ne-a declarat Ioan Mircea Radu. El a adăugat că pe Traian Băsescu „nu l-a interesat situația”².

Sandu Alecu, ultimul deputat PD de Suceava după plecarea lui Cristian Dumitrescu, a demisionat pe 16 noiembrie din PD și a trecut la PSD. El și-a motivat gestul prin faptul că activitatea sa a fost criticată în ultima perioadă de conducerea PD Suceava: „Mă atacau zi de zi. Nu s-au oprit nici un moment”. Pe de altă parte, președintele PD Suceava, Eugen Uricec, a declarat că deputatul Sandu Alecu a fost sancționat de organizația suceveană pentru inactivitate politică atât în grupul parlamentar PD, cât și în teritoriu și că a cerut excluderea lui din partid pentru că „activitatea lui a fost efectiv nulă. Nu a avut deschis nici măcar biroul parlamentar în județul Suceava”³.

La sfârșitul lunii noiembrie o altă demisie a avut loc, în organizația Arad. Emanoil Voicu, unul dintre cei doi viceprimari ai Aradului care a fost candidatul PD la Primăria Aradului, în 2000, și ocupa funcția de președinte al organizației municipale PD Arad, a părăsit PD pe 27 noiembrie. Demisionarul a explicat că nu a mai suportat presiunile la care a fost supus de colegii de partid, care i-ar fi reproșat că nu se delimitează de acțiunile primarului Dorel Popa, președintele PSD Arad. Vicepreședintele Gheorghe Falcă a explicat că acesta nu a acceptat să se delimiteze de acțiunile „dubioase” ale primarului⁴. El se va înscrie în februarie 2003 în PSD, împreună cu consilierul local Cornel Matica.

După mai multe discuții în cursul lunilor noiembrie și decembrie, când a fost propusă chiar excluderea lor din partid, doi dintre liderii marcanți ai PD, Alexandru Sassu și Bogdan Niculescu-Duvăz, au trecut la PSD. Cei doi au declarat că:

„Între doctrina democratică proprie și calea pe care o urmează conducerea PD nu mai există nici o legătură, deoarece PD are tendința de a părăsi, pentru considerente strict electorale, matca social-democrată și că Partidul Democrat de astăzi nu mai este nici social-democrat, nici democrat și nici nu a devenit mai puternic fiind un partid fără viitor, pregătit să fie scos la mezin de către cei care se gândesc doar la ce ar putea primi în schimb”.

Adrian Videanu, vicepreședinte PD, afirmă că „demisiile celor doi parlamentari demonstrează criza morală prin care trece clasa politică românească, și că îi descalifică moral și politic”. Liderul democrat a explicat faptul că Duvăz și Sassu au fost alături de PD și au considerat acest partid ca fiind social-democrat atâta timp cât „au putut profita de funcții și privilegii”⁵.

Petre Roman va comenta că această plecare a doi parlamentari la partidul de guvernământ tinde să arate o slăbire a PD, iar acum se poate vorbi despre un PD în

¹ *Ibidem*, 26 octombrie 2002, http://www.evenimentulzilei.ro/politica/?news_id=101753.

² *Ibidem*, 1 noiembrie 2002, http://www.evenimentulzilei.ro/politica/?news_id=1018547.

³ *Ibidem*, 17 noiembrie 2002, http://www.evenimentulzilei.ro/politica/?news_id=1018986.

⁴ *Ibidem*, 27 noiembrie 2002, http://www.evenimentulzilei.ro/politica/?news_id=1019065.

⁵ *Ziua*, 24 ianuarie 2003, <http://www.ziua.ro/search.php?class=2003&id=1821&keyword=PD&style=3>.

care expresia rândurilor sale e mai slabă decât a fost. Fostul lider al democraților este de părere că:

„Trecerea bruscă în barca PSD, pe care au arătat-o cu degetul până acum, nu dă bine și că cei care sunt obligați, constrânși să plece steagul, să abdice și să intre în PSD nu se pot considera că vor fi militanți activi ai PSD, mai degrabă vor intra în partid cu o anumită frustrare”¹.

La începutul lui 2003 o altă organizație de sector va trece la PSD, este vorba despre un val de 10-12 membri ai PD-Sector 5. Dintre aceștia fac parte fostul președinte al acestei filiale, Ionuț Popa, liderii organizațiilor de femei și tineret și șapte vicepreședinți. Popa a explicat că înregimentarea în PSD a fost determinată de conflictul cu unii lideri ai PD, care le-au reproșat o atitudine prea prietenoasă față de partidul de guvernământ. Liderul PD București, Vasile Blaga, a declarat că Ionuț Popa s-a reorientat către PSD „mânat de interese personale”, tatăl său fiind patronul celei mai mari firme de semaforizare din Capitală. Or, potrivit lui Blaga, serviciul de semaforizare a fost trecut tocmai la Primăria Sectorului 5, ceea ce ar face lesne de înțeles preferința lui Popa junior pentru PSD².

O altă plecare răsunătoare va fi cea a președintelui Consiliului Județean Caraș-Severin, Ilie Mustăcilă, al cărui conflict cu Sorin Frunzăverde, președintele PD Caraș-Severin, a fost de durată. Astfel în aprilie 2003 între cei doi a izbucnit un scandal de proporții după ce Mustăcilă l-a acuzat pe Frunzăverde de „comportament terorist” și că l-ar fi lovit³. Ulterior Mustăcilă își va da demisia și va trece la PSD, lui alăturându-i-se și alți membri ai PD Caraș-Severin. Ilie Mustăcilă și Gheorghe Cahnița, alt exclus din PD, afirmă că nu au plecat singuri din PD, ci spun că au luat cu ei peste 80% din primari, 7 consilieri județeni și locali, precum și organizația de tineret și pe cea studențească.

Conform spuselor lui Mustăcilă, printre noii pesediști se numără Iosif Hilovsky, ex-președinte al PNL, ajuns vicepreședinte al Consiliul Județean, Erwin Diță (fost șef al Electrica Reșița), Ion Chișăliță (fost șef al Direcției Silvice), Valentin Zbăgan, Ioan Drăghicescu, Dorin Buda, director economic al Consiliului Județean, Pavel Aghescu și Constantin Bitea. Justificându-și gestul, Ilie Mustăcilă recunoaște practic că reproșurile care i-au fost aduse de Traian Băsescu erau pertinente:

„De aproape un an duc tratative cu PSD-ul, mai discret, e adevărat. Am făcut-o pentru că nu se mai putea sta alături de acești oameni. Locul meu nu mai este în acest SRL al lui Băsescu, un marinar cu pirați în jurul lui, și, sincer, nu mă așteptam să fiu urmat de atâția primari”.

Purtătorul de cuvânt al PD Caraș Severin, Ioan Micloșină, a precizat că

„Mustăcilă a racolat primari ai PD prin șantaj și amenințări. Atât astăzi, cât și zilele trecute, primarii PD au fost chemați de președintele Consiliului Județean și amenințați că nu vor primi bani de la buget dacă nu semnează aderarea la PSD”⁴.

Un episod interesant este cel din organizația Constanța provocat de reîntoarcerea lui Stelian Duțu în PD. Nemulțumit de aceasta, senatorul Viorel Pană va face

¹ *Evenimentul Zilei*, 26 ianuarie 2003, http://www.evenimentulzilei.ro/vest/?news_id=110160.

² *Ibidem*, 23 martie 2003, http://www.evenimentulzilei.ro/politica/?news_id=115754.

³ *Ibidem*, 26 aprilie 2003, http://www.evenimentulzilei.ro/politica/?news_id=118611.

⁴ *Ibidem*, 5 septembrie 2003, http://www.evenimentulzilei.ro/vest/?news_id=130629.

o serie de declarații care îi vor aduce din partea conducerii PD recomandarea către Consiliul Național de Coordonare (CNC) în vederea excluderii sale din partid. Vicepreședintele PD, Emil Boc, a precizat că, prin „conduita sa negativă“ și prin declarațiile făcute, Viorel Pană a produs daune imaginii partidului¹.

Consiliul Național de Coordonare al PD a decis, pe 6 iunie 2003, la propunerea Biroului Permanent, excluderea din partid a fostului vicepreședinte Viorel Pană, ca urmare a acțiunilor și declarațiilor acestuia, considerate de conducerea PD contrare intereselor partidului. Pentru excludere a votat majoritatea celor prezenți, fiind înregistrate 15 voturi împotriva și 19 abțineri. „Cred că vremea golanilor în politica românească a trecut, e timpul să fie îndepărtată această locomotivă“, a afirmat Pană după vot, precizând că, în opinia sa, în acest moment, PD-ul este izolat. Fostul vicepreședinte democrat afirma ca are destule alte oferte și că săptămâna viitoare va organiza o conferință de presă în care va anunța demisia altor 2 000 de oameni din organizațiile locale ale PD².

Viorel Marian Pană a declarat pe 9 iunie într-o conferință de presă, că aproximativ 2 500 de membri ai filialei județene a PD și-au dat demisia. Răspunsul nu s-a lăsat așteptat:

„Afirmatiile fostului membru PD, senatorul Pană, potrivit cărora alături de domnia-sa vor mai pleca 2 500 de membri din partid, spre destinații necunoscute și neinteresante pentru noi, ne duc cu gândul la faptul că, probabil, în urma perioadei petrecute în arestul poliției, în anul 1993, de Viorel Pană, există posibilitatea ca aceasta să-i fi afectat atât memoria, cât și capacitățile de a număra logic și normal, nu din sută în sută. Aceste 2 500 de persoane existau doar în imaginația bogată a senatorului Pană“,

se arată într-un comunicat semnat de Stelian Duțu, președintele PD Constanța³.

Pe parcursul anului 2003 vor avea loc alte plecări din PD, în special către PSD. Astfel vicepreședintele PD Sălaj Dorel Labo, vicepreședintele Emilian Brustan, președintele organizației de femei, Daniela Cota – toți trei fiind și consilieri locali – și vicepreședintele Vasile Cota sunt excluși din PD, trecând ulterior la PSD⁴. Demisii vor avea loc și în organizația Cluj, Gheorghe Benea, directorul Combinatului de Celuloză și Hârtie din Dej, a demisionat din funcțiile de vicepreședinte al organizației județene Cluj a PD și de vicepreședinte al organizației municipale Dej a PD⁵.

Unul dintre secretarii executivi ai PD, Mihai Darie, va trece și el la PSD. Reacția lui Traian Băsescu a fost aceea de minimizare a gestului el afirmând că: „I-am atenționat pe el și pe alți doi-trei din partid că nu-l trece nimeni pe vreo listă dacă nu-l solicită vreo organizație. Nici o organizație a PD nu a spus că-l susține“. Băsescu a adăugat pe lista „greșelilor“ fostului pedist faptul că a avut, timp de trei luni, întâlniri cu primarul PSD Marian Vanghelie „cu care a avut o serie de discuții“. În concluzie „Mihai Darie nu este o pierdere pentru PD. Ce capacitate de a aduce voturi avea el?“⁶.

În 2003 a avut loc și un flux în direcția PD dinspre alte partide. Cei mai celebri au fost Victor Babiuc și Stelian Duțu. Dar lor li s-au alăturat și alții, astfel fostul

¹ *Ibidem*, 28 mai 2003, http://www.evenimentulzilei.ro/politica/?news_id=121408.

² *Ibidem*, 8 iunie 2003, http://www.evenimentulzilei.ro/politica/?news_id=122375.

³ *Ibidem*, 10 iunie 2003, http://www.evenimentulzilei.ro/politica/?news_id=122560.

⁴ *Ibidem*, 5 mai 2003, http://www.evenimentulzilei.ro/transilvania/?news_id=120825.

⁵ *Ibidem*, 23 iunie 2003, http://www.evenimentulzilei.ro/transilvania/?news_id=123786.

⁶ *Ibidem*, 9 iulie 2003, http://www.evenimentulzilei.ro/politica/?news_id=125242.

vicepreședinte al UFD Timiș, consilierul județean Dan Deac, a intrat în PD în ianuarie 2003¹, lui i s-au alăturat primarul orașului Scornicești, Tiberiu Mateescu², filiala PSD din comuna Gătaia, inclusiv consilierii locali, în total, 500 de membri³, fostul responsabil cu imaginea primarului Gheorghe Ciuhandu, Mircea Leschian⁴.

Fluxul migrațiilor politice a continuat și în 2004 cu aceeași intensitate. Astfel deputatul Mihai Baciuc a plecat din fruntea filialei PD Iași și s-a înscris în PSD. „Probabil Solcanu i-a promis locul patru pe liste” a opinat Băsescu. El a spus că motivele care l-au determinat pe Baciuc să-și dea demisia sunt legate de reproșurile pe care i le-a făcut, în ultima ședință a Colegiului Director, cu privire la rezultatele slabe obținute la nivelul județului. Conform rezultatelor sondajului Alianței, PD-ul a obținut la Iași 10 procente, „o performanță slabă în raport cu potențialul pe care-l are acest județ”, a explicat Băsescu un alt motiv al divorțului lui Baciuc de PD, care, în ciuda acestor restanțe, la capitolul performanță „vroia să fie primul pe listă”⁵.

O mișcare penibilă a fost cea a senatorului Aurel Pană, care la 30 ianuarie anunța într-o conferință de presă alături de Vadim înscrierea sa în PRM, lucru care a dus la desființarea grupului PD la Senat, pentru ca la sfârșitul lunii februarie să revină în PD. Motivația sa fiind:

„Mă reîntorc [...] pentru că am analizat faptul care a dus la desființarea grupului meu din Senat. Dizolvarea grupului e un atentat la democrația din România. Prin firea mea sensibilă și sentimentală, vorbind, nu pot să fiu părtaș la un asemenea atentat. Eu sunt un romantic, un sentimental”⁶.

Organizația Zlatna a PD a trecut în întregime la partidul aflat la putere, 40 de membri PD, în frunte cu liderul lor Daniel Negrea, au trecut în tabăra PSD⁷.

Un eveniment important care a dus la o serie de plecări din PD a fost crearea de către Petre Roman a Forței Democratice, o parte a foștilor membri PD trecând aici. Este cazul organizației Ialomița, unde fostul președinte al PD, președintele organizației municipale și o serie de membri ai Birourilor permanente județean și municipal au trecut la FD.

Un alt parlamentar va părăsi PD, senatorul de Caraș-Severin, Ioan Vela, fost vicepreședinte al senatului și rector al Universității „Eftimie Murgu” din Reșița, și-a prezentat demisia din rândurile PD, motivele care l-au determinat să recurgă la acest gest fiind lipsa de comunicare din PD Caraș-Severin și managementul abordat de președintele organizației județene, deputatul Sorin Frunzăverde, vicepreședinte al PD la nivel național⁸.

Am analizat anterior cazul lui Romeo Hanganu și a organizației Prahova.

Alianța PNL-PD a primit în cursul anului 2004 o serie de migratori politici. Cel mai cunoscut este Cozmin Gușă, care din cel mai acerb critic al lui Băsescu s-a transformat în șeful campaniei electorale a PD, pentru ca ulterior să plece iarăși în februarie 2005 după ce conducerea reunită a partidului i-a retras sprijinul politic și

¹ *Ibidem*, 19 ianuarie 2003, http://www.evenimentulzilei.ro/vest/?news_id=109459.

² *Ibidem*, 29 mai 2003, http://www.evenimentulzilei.ro/politica/?news_id=121493.

³ *Ibidem*, 12 iulie 2003, http://www.evenimentulzilei.ro/vest/?news_id=131273.

⁴ *Ibidem*, 25 septembrie 2003, http://www.evenimentulzilei.ro/vest/?news_id=132570.

⁵ *Ibidem*, 26 ianuarie 2004, http://www.evenimentulzilei.ro/politica/?news_id=144043.

⁶ *Ibidem*, 24 februarie 2004, http://www.evenimentulzilei.ro/politica/?news_id=146830.

⁷ *Ibidem*, 1 martie 2004, http://www.evenimentulzilei.ro/transilvania/?news_id=147439.

⁸ *Ibidem*, 28 aprilie 2004, http://www.evenimentulzilei.ro/vest/?news_id=153179.

a recomandat excluderea sa din rândul democrațiilor. Alături de Gușă au demisionat și alți doi susținători ai săi, deputații Aurelian Pavelescu și Lavinia Șandru.

Un alt val a fost cel al membrilor PUR care au fost nemulțumiți de protocolul semnat de acesta cu PSD: Florin Anghel de la Prahova care a venit cu trei sferturi din organizație și Romeo Stavarache de la Bacău.

Toată această agitație care a avut loc în rândul membrilor PD soldată cu demisii și plecări răsunătoare se constituie într-o dovadă a faptului că în rândul membrilor PD, chiar și a celor de la nivel național, nu există un atașament bine definit față de partid ca organizație. Identificarea partidistă nu funcționează și mulți membri ai PD care au ajuns chiar în funcții din administrația publică locală sau centrală au acționat ulterior pe baza unor considerente oportuniste și conjuncturale.

Alte explicații sunt dificil de acceptat. Am putut vedea că deosebirile doctrinare nu pot constitui o motivație a acestor „defecțiuni”, cei plecați și cei rămași acuzându-se reciproc de „părăsirea idealurilor social-democrate”. Presiunile PSD-ului, reale în numeroase cazuri, pot explica într-o oarecare măsură aceste migrații, dar doar în cazul aleșilor locali, pentru că cei de la nivel național se bucură de autonomie și independență. Cred că compararea candidaților care au întâmpinat probleme la momentul stabilirii listelor cu cei care ulterior, pe baza unei motivații sau alteia, au părăsit PD ar fi interesantă. Vom vedea că multe nume se repetă, lucru care ar trebui să ne dea de gândit.

Cum spuneam la început această mobilitate nu este specifică numai PD, ci întregului sistem politic românesc (cazul unor primari PSD din Sibiu care erau dispuși să treacă la PD după ce PSD a pierdut alegerile)¹, ea atingând uneori cote care frizează absurdul (cazul șefului organizației UDMR din Sebiș, județul Arad, care a trecut la PRM²) și demonstrează încă o dată caracterul partidocratic al sistemului politic românesc.

CONCLUZII

După cum am văzut în societățile industrializate s-a produs o pierdere a identității partidiste ca rezultat al unei serii de procese politice pe care le-am prezentat în introducere. Același lucru credem că s-a petrecut și în rândurile membrilor și votanților PD, cauzele fiind însă oarecum diferite. Această pierdere a identității se manifestă în special în rândul tinerilor și a celor cu un nivel ridicat de educație³, care constituie o mare parte a electoratului PD.

Scăderea acestei identificări partidiste duce la schimbări profunde în electorat care îi substituie acesteia alți factori în procesul de luare a deciziei asupra votului. Unul dintre acești factori este mutarea centrului de atenție de pe partid pe candidat, astfel încât se obține o politică centrată pe acesta („*candidate-centred politics*”)⁴. Focalizarea atenției asupra lui Traian Băsescu, uneori în detrimentul partidului, cred că reprezintă aplicarea acestei tendințe.

---

¹ *Ibidem*, 4 februarie 2005, http://www.evenimentulzilei.ro/vest/?news_id=180217.

² *Ibidem*, 25 ianuarie 2003, http://www.evenimentulzilei.ro/opinii/?news_id=110822.

³ Russel J. DALTON, Martin P. WATTENBERG „Unthinkable Democracy”, cit., p. 36.

⁴ Russel J. DALTON, Ian MCALLISTER, Martin P. WATTENBERG „The Consequences of Partisan Dealignment”, în Russel J. DALTON, Martin P. WATTENBERG (eds), *Parties without Partisans...* cit., p. 49.

În ceea ce privește scopurile politicii până în 2000, PD susținea ideea unei „ameliorări sociale”, a unor reforme, dar în același timp credem că era într-o oarecare măsură și autoreferențial, politica fiind transformată într-o profesie de către un grup redus de lideri (așa numiții „baroni”), caracteristică a partidului-cartel. În ultimii ani discursul PD a început să se orienteze din nou asupra chestiunilor sociale, punându-se în prim-plan ideea de eficacitate, de acțiune propriu-zisă, care este o trăsătură clasică a partidului *catch-all*. S-a schimbat și oferta ideologică a PD, astfel, dacă ea a fost anterior percepută ca adresată unei elite, cu o focalizare pe politica externă, în prezent această ofertă încercă să se adreseze unui bazin social mult mai eterogen, concentrându-se la nivelul unor politici clar stabilite în diverse domenii.

În rândul membrilor PD, și mai ales în cel al liderilor naționali, a existat o mentalitate de tip cartel, care se perpetuează până astăzi. Până în 2000 ei au participat la împărțirea resurselor, în cadrul unei politici la care consimeau tacit toate partidele, atât cele aflate la putere, cât și cele de opoziție. Ilustrativă pentru această situație este împărțirea posturilor ministeriale în 1996, astfel PD deși partid social-democrat nu s-a axat pe ministerele prin care ar fi putut pune în practică politici de protecție socială, ci dimpotrivă a primit ministere a căror activitate ducea la necesitatea unor reforme greu de suportat de către populație. Astfel se explică importanța majoră pe care o aveau demnitarii și cei care ocupau funcții în administrația publică locală și centrală, în raport cu marea masă de membri.

Anul 2000 a adus schimbări importante în această politică, dar o mare parte a elitei conducătoare a PD nu s-a putut adapta la aceste schimbări. Au apărut astfel discuțiile legate de stabilirea listelor de candidați, în fapt de stabilirea celor care vor lua parte în continuare la împărțirea resurselor statale. Cei care s-au văzut excluși de la această împărțire au părăsit PD, lucru care demonstrează că legătura lor cu PD era materială și nu ideologică sau partizană.

Ulterior alegerilor din 2000, PSD-ul a rupt acel pact tacit prin care partidele își împărțeau resursele statale, încercând să devină unicul beneficiar al acestora. Astfel, o parte a acelor lideri PD care anterior participaseră la acest cartel, au pierdut accesul la resurse. Din dorința de a păstra beneficiile obținute pe baza resurselor statale, acești lideri au părăsit PD, în favoarea partidului de guvernământ. Nu întâmplător, după cum am mai amintit-o, mulți dintre cei care au demisionat din PD invocând diverse pretexte, au fost și cei care în 2000 avuseseră probleme și discuții în legătură cu candidaturile, lucru care demonstrează că aceștia au urmărit doar participarea la sistemul „partidocrației” de împărțire a resurselor statale.

Pericolul prin care trece în opinia noastră PD la ora actuală, este acela al perpetuării acestei mentalități de tip cartel și înlocuirea vechilor „baroni” cu o nouă generație de „baroni”, cu nimic diferită de aceștia. Ceea ce s-a întâmplat după alegerile locale cu negocierile pentru Consiliile Județene, și ulterior după preluarea puterii ne face să credem că acest pericol este mai actual decât oricând. Rămâne de văzut în ce măsură președintele Băsescu va reuși să impună PD un alt parcurs. O problemă pendinte este și aceea a fuziunii cu PNL și a orientării ideologice a PD. Reușita sau eșecul acestor încercări de transformare vor fi vizibile abia după câțiva ani, urmările alegerilor din 2004 și perioada de guvernare constituindu-se în testul principal pentru ipoteza că PD o va lua într-o direcție pozitivă sau într-una negativă.